BICENTENARIO DO NACEMENTO
ROSENDO SALVADO (1814-2014)

ROSENDO SALVADO

OBRAS PARA PIANO

HOMENAXE
DO CONSELLO
DA CULTURA GALEGA

ROSENDO SALVADO

Obras para piano

CONSELLO
DA CULTURA
GALEGA

Presentación: Enrique Jeménez Gómez

Transcrición das partituras: Xavier de Paz

Esta publicación edítase con motivo do bicentenario
do nacemento de Rosendo Salvado

Edita
© CONSELLO DA CULTURA GALEGA, 2014
Pazo de Raxoi · 2º andar · Praza do Obradoiro
15705 · Santiago de Compostela
T 981 957 202 · F 981 957 205
correo@consellodacultura.org
www.consellodacultura.org

Realización
Lúdica7

Depósito Legal: C 470-2014

ISMN 979-0-9013197-3-8

Frei Rosendo Salvado, músico

Na mañá húmida de onte, día primeiro de marzo do ano 2014, recibiunos no lintel da S. I. Catedral de Tui, fronte á praza de San Fernando, o noso moi estimado e admirado cóengo, D. Ricardo, que nos recordou aquela frase sobranceira de frei Rosendo: «O 1 de marzo é sempre para min día moi memorable dado que se axuntan nel catro fitos senlleiros da miña vida: o meu santo, san Rosendo –tan galego coma min–, os aniversarios do nacemento amais da primeira misa, mais a fundación na Australia da abadía da Nova Nursia».

Moi pouco tempo despois, asistiamos no altar maior da catedral á misa, oficiada no seu agarimoso recordo polo sabio señor bispo da diocese de Tui-Vigo, Excmo. Sr. D. Luis Quinteiro Fiuza, na que gozamos da ledicia de escoitar –tamén por primeira vez– as gratas harmonías da *Misa en Do Maior*, xurdidas do talento musical de frei Rosendo, que tiveron vida nunha excelente interpretación do coro compostelán Via Stellae, acompañado no órgano histórico catedralicio polo bo organista e amigo que é Xaquín Barreira.

Rosendo Salvado e Rotea naceu o 1 de marzo de 1814, hai agora dous séculos, na cidade fronteiriza de Tui, ao pé daquel «Mons Medulius», no que o arqueólogo-historiador Adolf Schulten situaba a derradeira forteza natural que se opuxo á penetración romana nos eidos da vella Hispania; só un mes denantes daquel soado Decreto do 4 de maio, polo que o rei Fernando VII daba por rematada a Constitución de 1812.

O neno Rosendo veu a luz primeira da vida no barrio de Riomuíños, moi cerquiña daquela fonte cristalina que refrescou por séculos os quentores augustais de moitos tudenses e moi preto, tamén, daquel lugar aproveitado polas casas fidalgas da cidade para lavar e asollar a roupa, limpa xa dos tantos pecados infrinxidos polos moitos suores non controlados, xa no morno verán e ata nas longas friaxes do inverno.

¡Canta sorte vivir a nenez preto dos órganos da catedral e poder escoitar tamén os fermosos cánticos litúrxicos e mais a pequena orquestra da sé bispal, que interpretaba daquela prezadas obras dos grandes compositores e tamén de sobranceiros mestres de capela propios, como era o caso de Gaspar Schmidt!

Coidamos que foi todo iso, ademais das musicais sementes familiares, o que impulsou a Rosendo, tras a súa chegada en 1829 ao mosteiro compostelán de San Martiño Pinario –á idade de quince anos–, a se asentar decotío á beira dos queridos órganos senlleiros da abadía, atribuídos na autoría ao mestre bieito frei Manoel Rodríguez Car-

vajal, tamén de berce tudense coma o egrexio rapaz riomuiñense, amais daquel recoñecido frei Santos San Miguel, xa afamado organista do Mosteiro Pinario, dende o ano de 1725.

Non parece desatinado imaxinar a frei Santos e ao novizo Rosendo Salvado sentados, ambos os dous, nas cadeiras dos órganos magnos da epístola e do evanxeo, para dar fe de que como mellor podían soar os galegos instrumentos de frei Manoel tiña de ser nas mans doutros dous mozos e afervoados organistas tudenses. E así foi como medrou e tivo canle a afección organística do mozo Rosendo, que tivera orixe no seu Tui natal e duraría ata os vinte e un anos pois que, en 1835 e tras a desamortización deseñada e proposta polo ministro Mendizábal, foi pechado definitivamente o mosteiro beneditino, que, dedicado a outros fins, segue e seguirá a ser un dos edificios emblemáticos de Compostela.

Ao longo deses seis anos, Rosendo chegaría a ser un notable intérprete do seu sen par instrumento e completaría a súa formación musical no mosteiro asturiano de San Xoán de Corias, por baixo da guía de frei Xoán Copa, considerado daquela como o mellor de todos os organistas beneditinos das Españas. E, a pesar de non atopar referencias documentais, pensamos que debeu proseguir o seu perfeccionamento nos teclados, na harmonía e, mesmo, na composición naqueles tres anos que pasou en Tui, ata que o 9 de setembro do ano 1838 embarcou, en Vigo, cara a Nápoles –«vide Nápuli e puoi morire»–, para arribar ao mosteiro bieito de La Cava, onde diría a súa misiña primeira noutro primeiro de marzo: o que correspondeu ao seguinte ano de 1839.

A estancia italiana do xa frei Rosendo habería durar ata setembro de 1845, cando, aos 31 anos de idade, iniciaría unha das máis perfectas e apaixonantes misións católicas en Australia, onde o noso benquerido frade daría as mostras mellores de apostolado santo e de galeguidade humildosa que, tras a súa chegada, habería coroar coa fundación da abadía de Nova Nursia noutro primeiro de marzo, dedicada con devoción á memoria de san Bieito de Nursia, fundador da orde beneditina, amais coa elevación polo papa do xa padre Salvado á alta dignidade episcopal.

Os case que sete anos «napuletani» de Rosendo Salvado deberon servir para poñelo en contacto íntimo coas novidades musicais do seu tempo, pois que na obra pianística de madurez, que tes nas túas mans, lector amigo, albíscanse tres influencias moi notables: o romanticismo, o influxo operístico e o virtuosismo liszteano. Por ningures se delatan indicios do teclado napolitano laico do século XVIII, nin tampouco aromas scarlattianos ou dese clave maxistral que escribiu o escurialense padre Soler.

Frei Rosendo foi absolutamente músico do seu tempo, instalado na máis alta modernidade, algo que resulta tan estraño de entender cando pensamos no misioneiro que dedicou a vida enteira aos aborixes dun pobo que seguía a vivir nos tempos primitivos. Como puido ser? É algo que soamente a Fe, con maiúscula, pode explicar. De non ir a Australia, probablemente Rosendo Salvado sería un dos nosos grandes compositores porque non caben elementos de contía maior que os empregados por el.

Para interpretar as obras pianísticas de Salvado, das que hoxe temos boa mostra, fai falla un coñecemento excelente dos estilos da época e unha técnica instrumental depurada e sobresaínte, como tamén o bo gusto e o dominio das sutilezas decimonónicas, que asentan o pianismo contemporáneo. Non temos, pois, outra referencia histórica dun músico tan dotado e actual para a súa época, que renunciase a todo polo amor de Deus, como é o caso do noso frei Rosendo.

Fíxate, benquerido lector, en calquera das tres obras que tes diante: o *Gran walz fantástico*, a *Fantasía, variaciones y final* e o *Pequeño entretenimiento con aire de marcha*. Nelas irás atopando trazos dun boísimo pianismo do século XIX, escrito por un sabio compositor, dotado de elevados coñecementos e alta sensibilidade, que traduce en pentagramas os sentires do tempo seu. Un exemplo da máxima modernidade que existía cando as obras foron compostas por un músico que preferiu doar todo o que bulía nas ilusións súas soamente ao ensino e ao coidado dos que nada tiñan. Loemos por todo iso a frei Rosendo Salvado, músico.

ENRIQUE JIMÉNEZ GÓMEZ

Membro da Sección de Música e Artes Escénicas do Consello da Cultura Galega

Correspondente da Real Academia de Belas Artes de San Fernando

Índice

5
PRESENTACIÓN

OBRAS

10
Fantasía, variaciones y final

29
Gran walz fantástico

42
Pequeño entretenimiento con aire de marcha

Fantasía, variaciones y final

Rosendo Salvado

INTRODUZZIONE

Largo

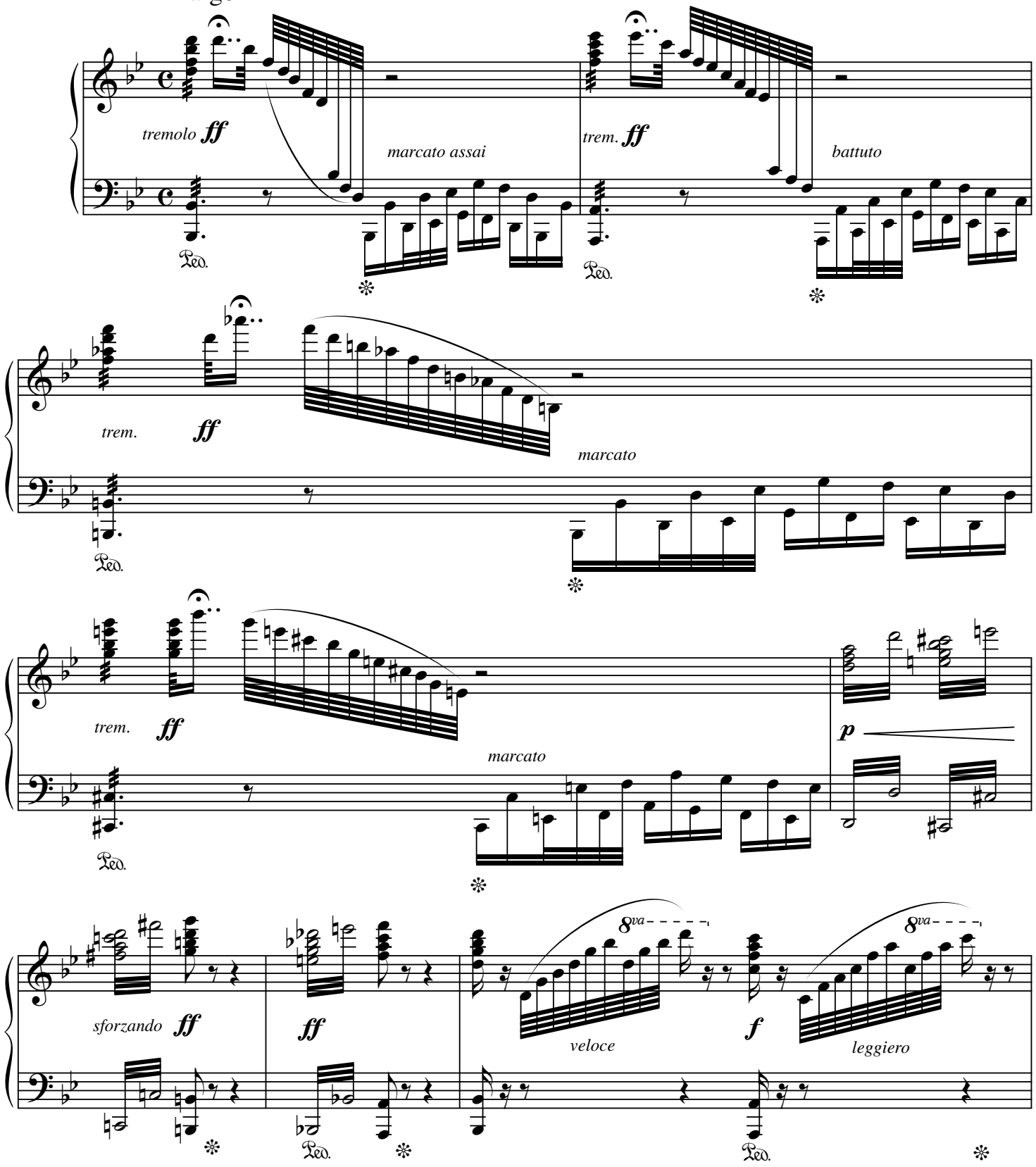

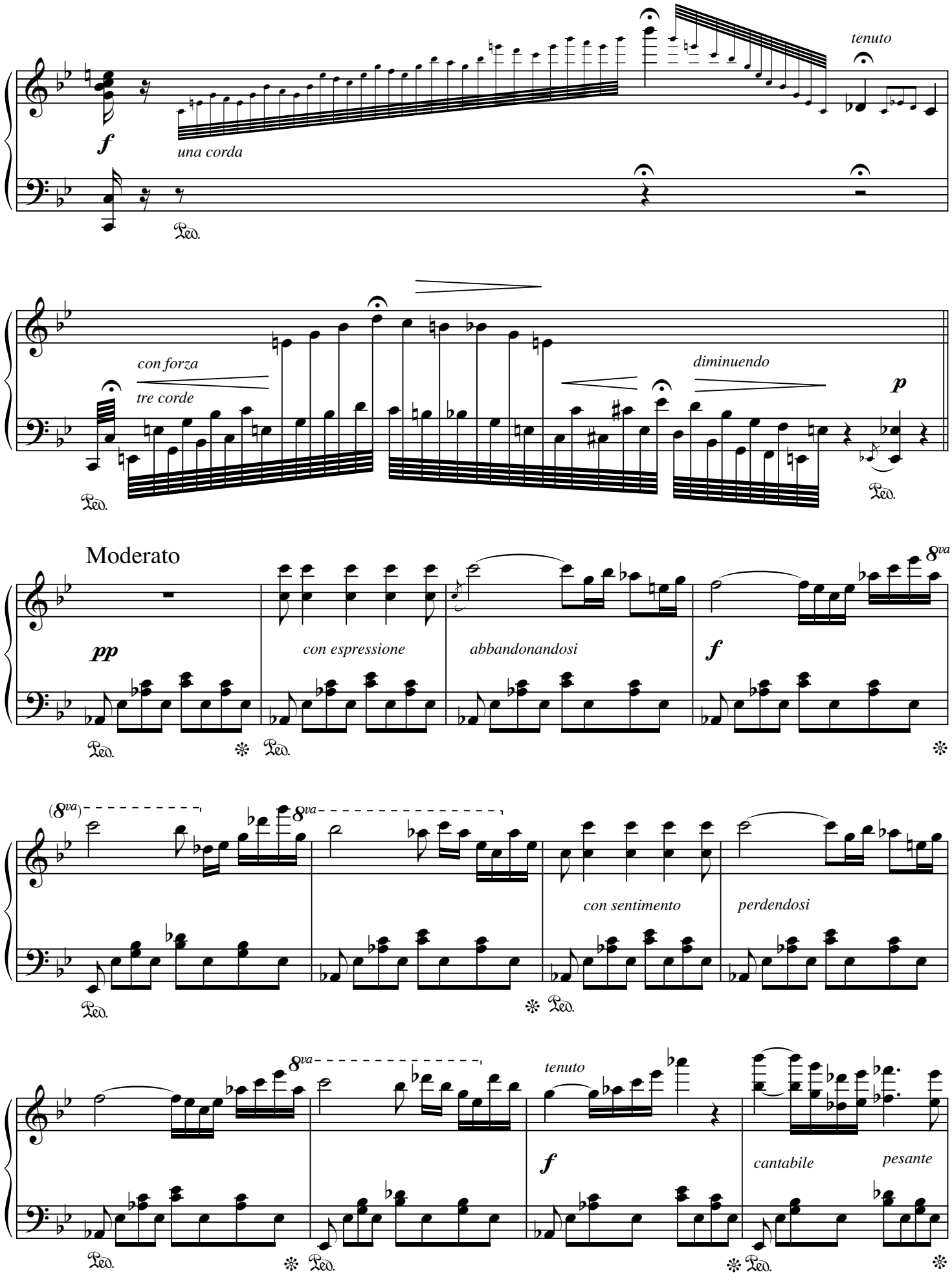
tenuto
f
una corda
Ped.
con forza
tre corde
diminuendo
p
Ped.
Ped.
Moderato
8va
pp
con espressione
abbandonandosi
f
Ped.
Ped.
(8va)
8va
con sentimento
perdendosi
Ped.
Ped.
8va
tenuto
f
cantabile
pesante
Ped.
Ped.
Ped.

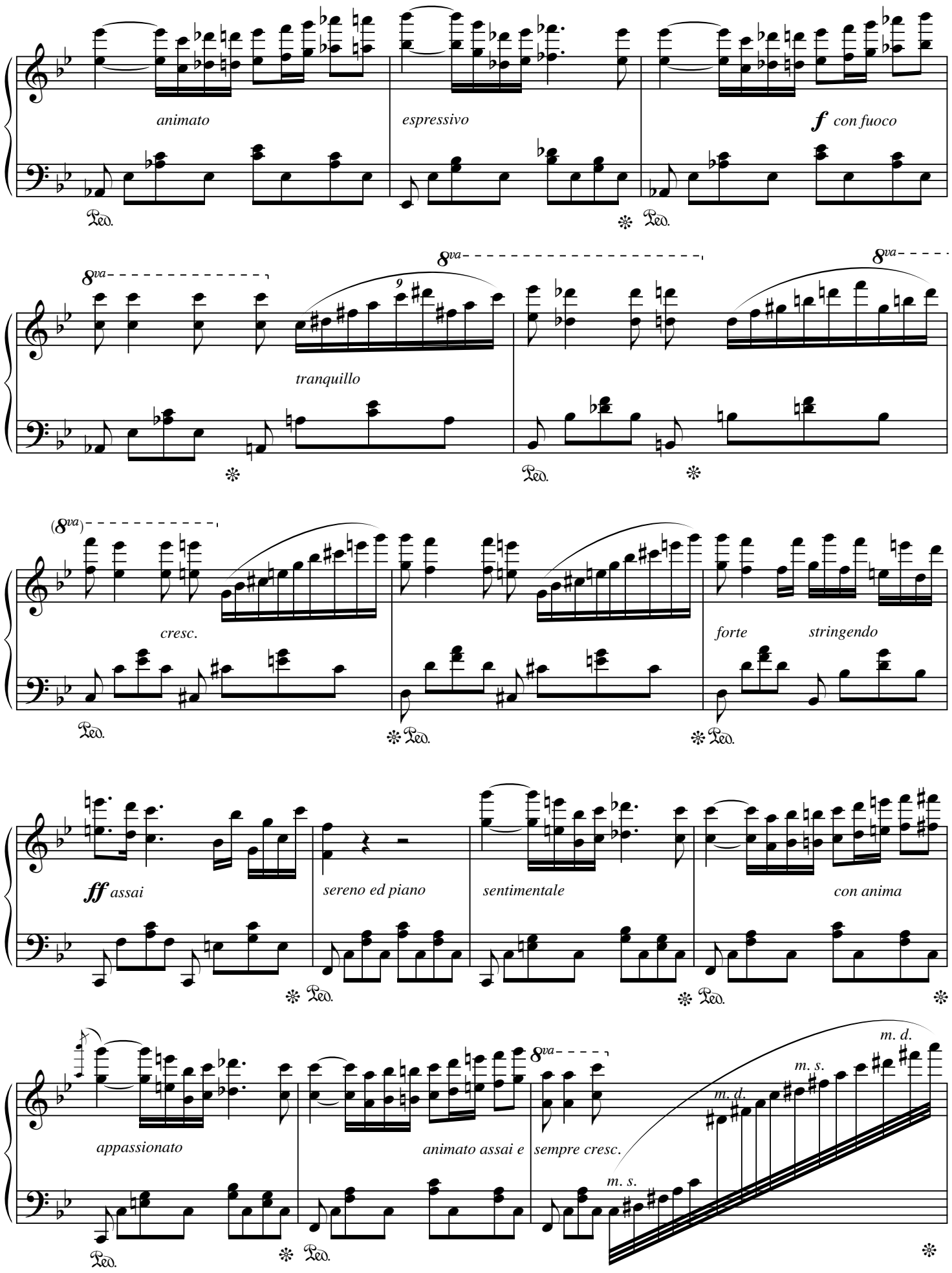
animato
espressivo
f con fuoco
8va
tranquillo
(8va)
cresc.
forte
stringendo
ff assai
sereno ed piano
sentimentale
con anima
appassionato
animato assai e
sempre cresc.
m. d.
m. s.
Ped.

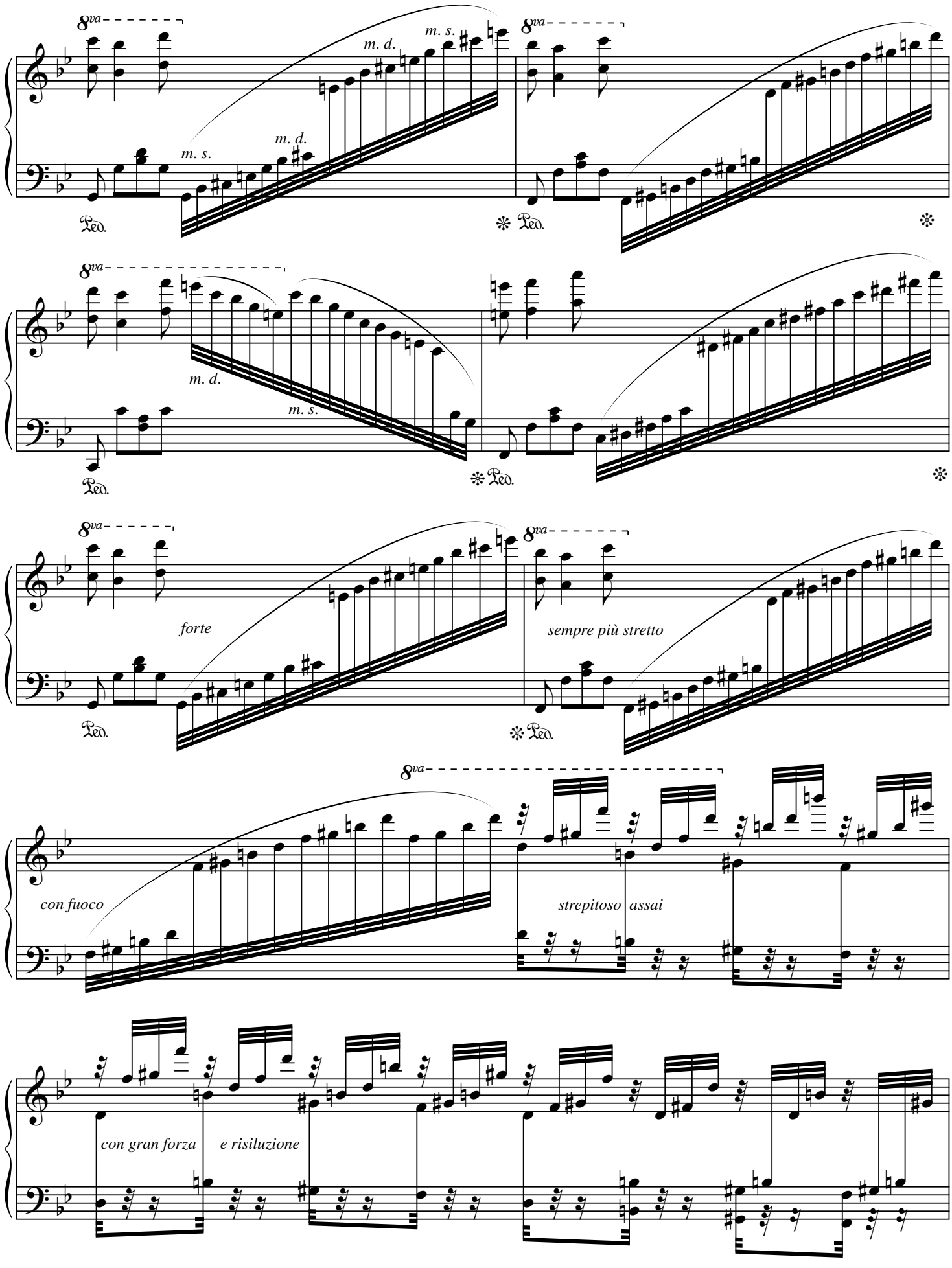
8va
m. d.
m. s.
m. s.
m. d.
Ped.
8va
m. d.
m. s.
8va
forte
sempre più stretto
8va
con fuoco
strepitoso assai
con gran forza
e risiluzione

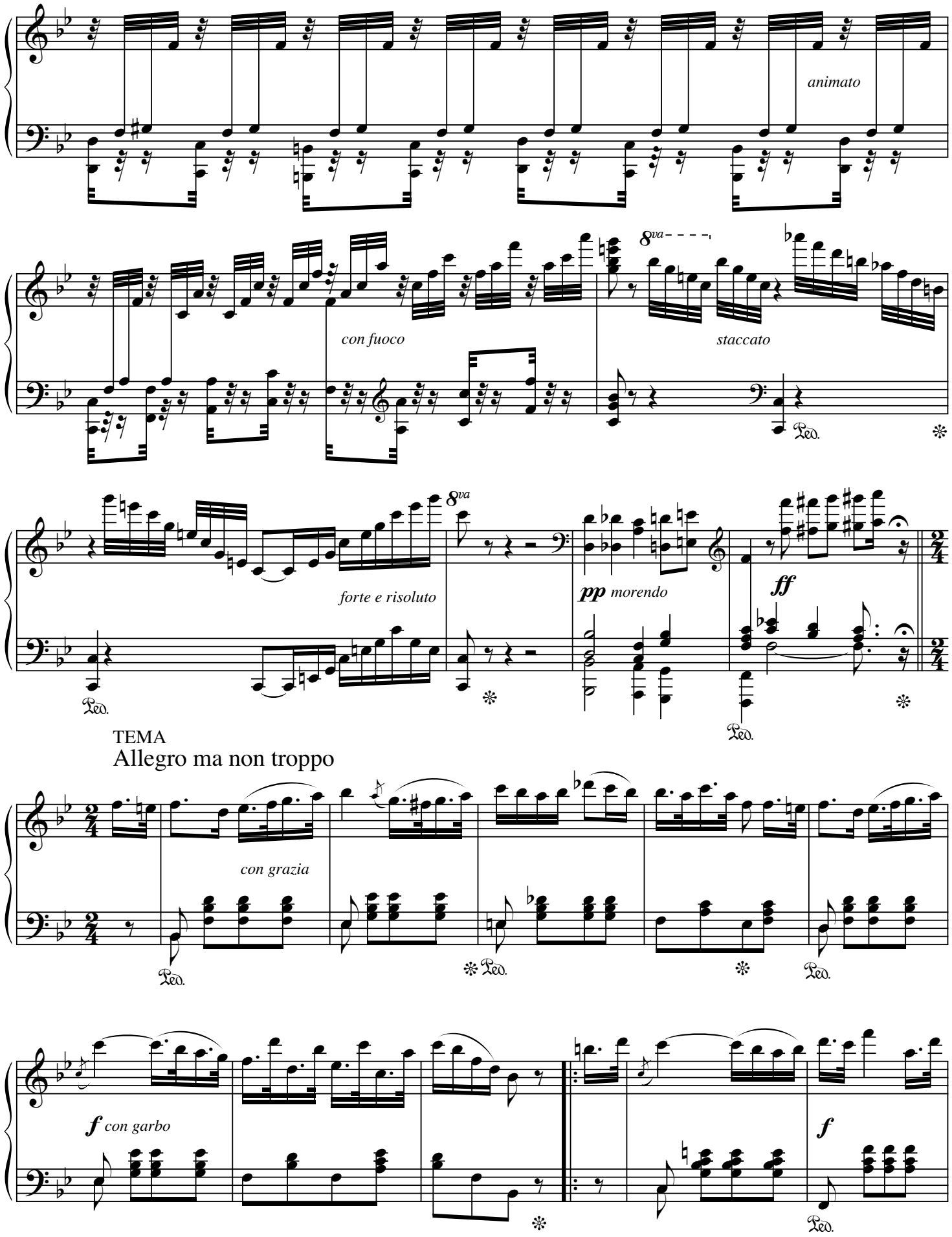
animato
con fuoco
staccato
forte e risoluto
pp morendo
ff
TEMA
Allegro ma non troppo
con grazia
f con garbo
f

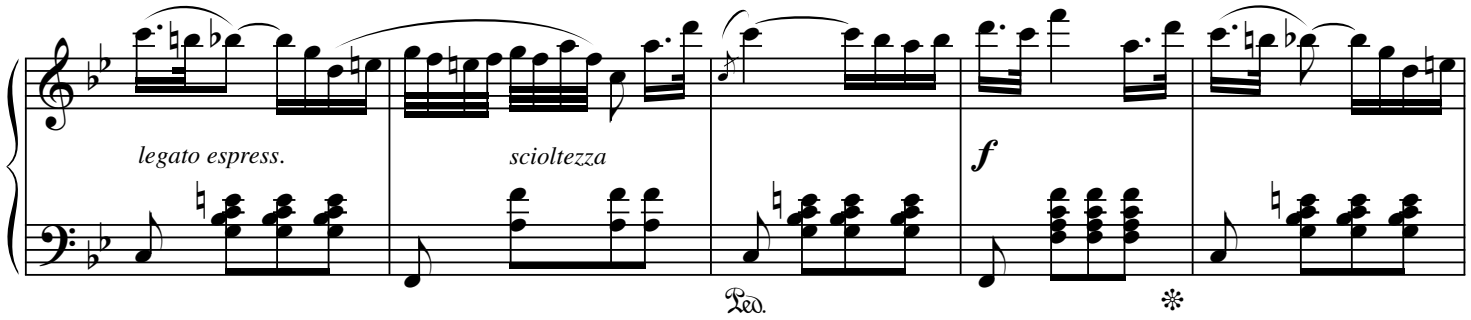

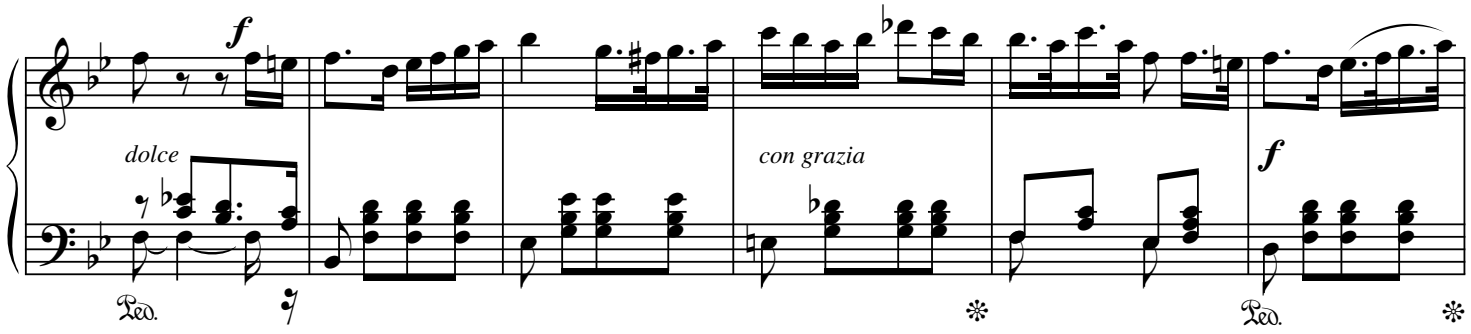

VARIAZIONE I

Allegro risoluto

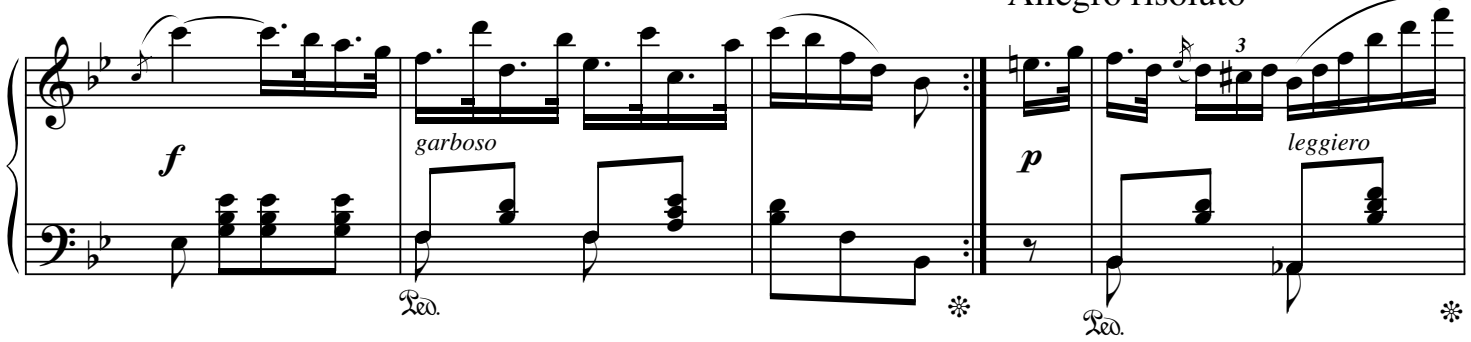

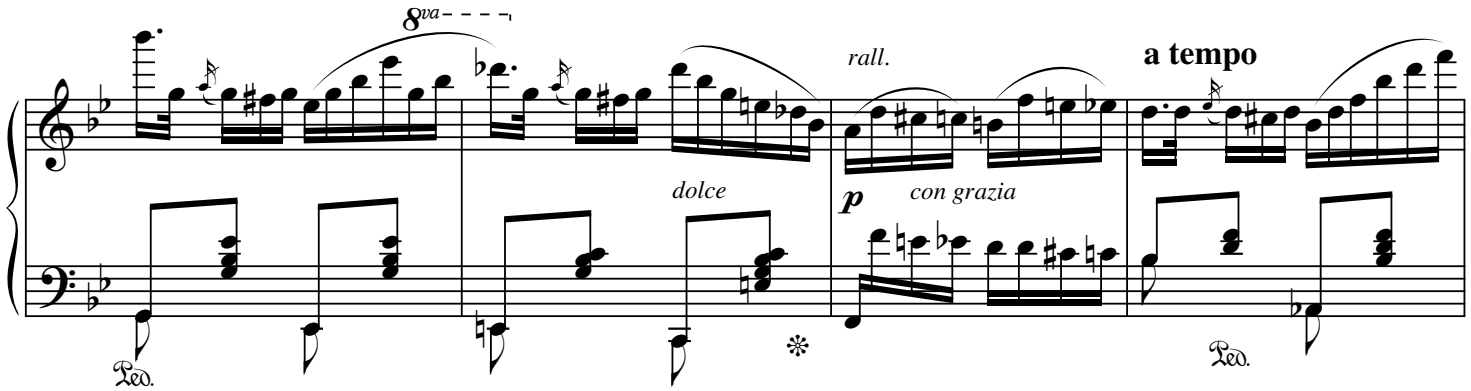

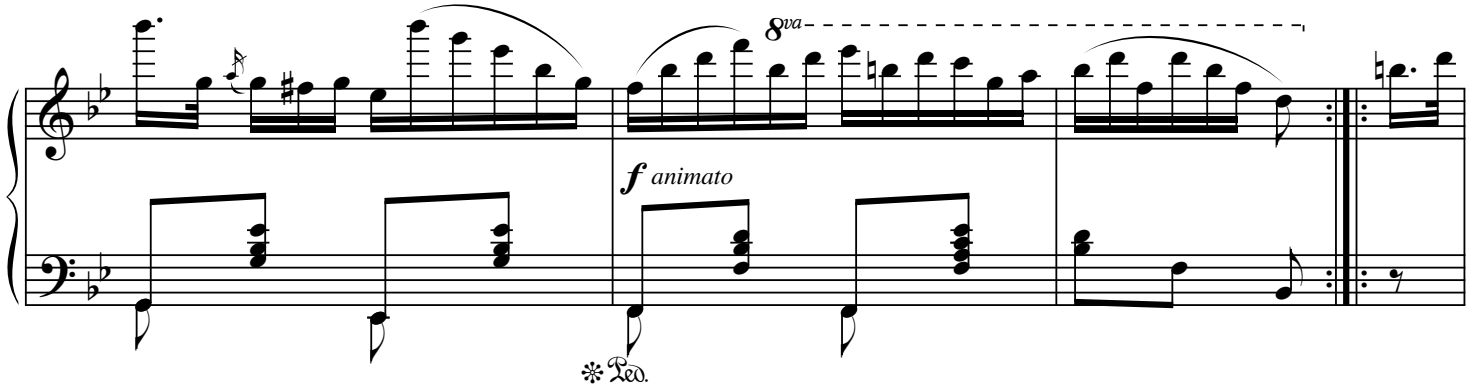

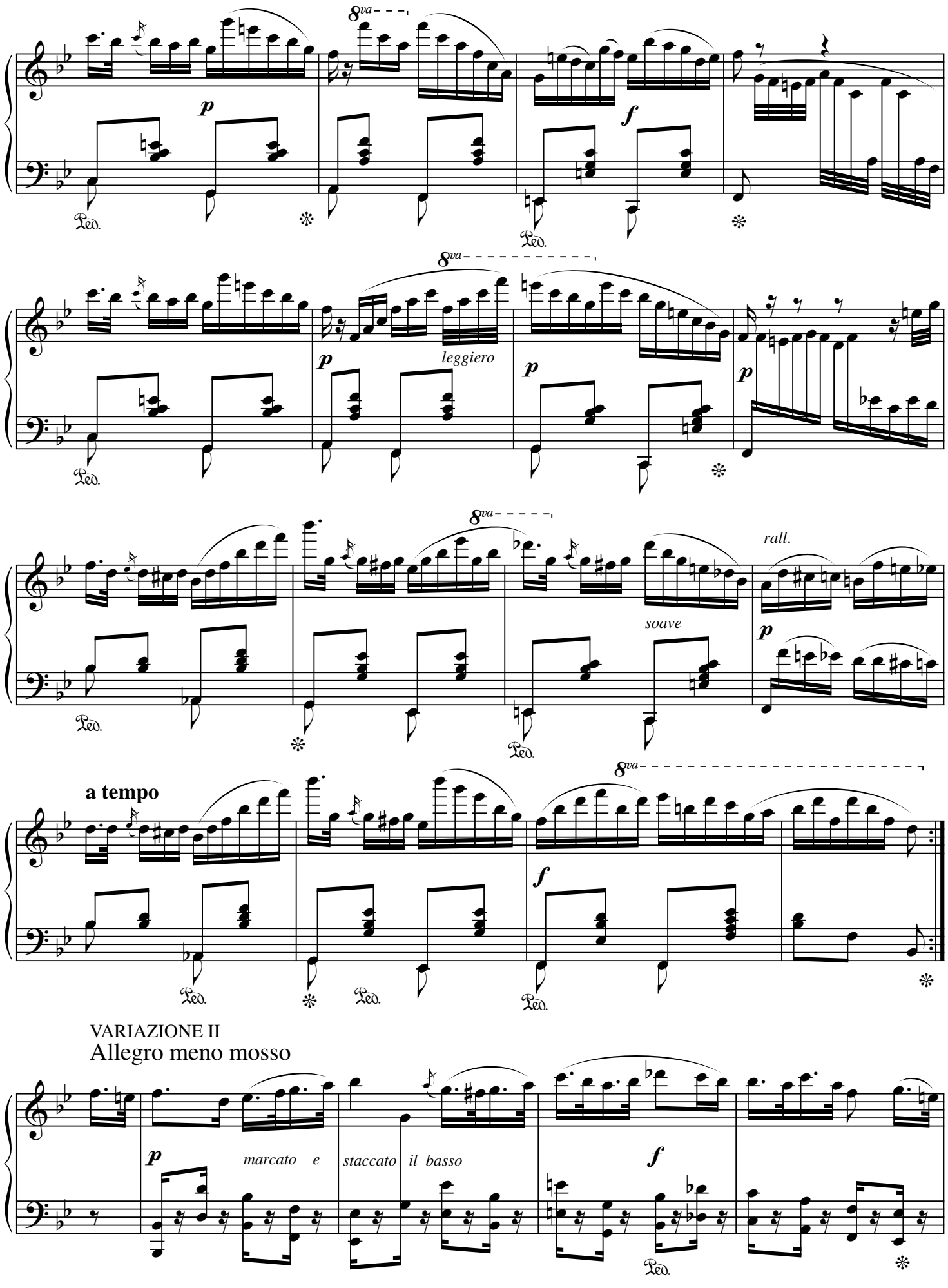

VARIAZIONE II

Allegro meno mosso

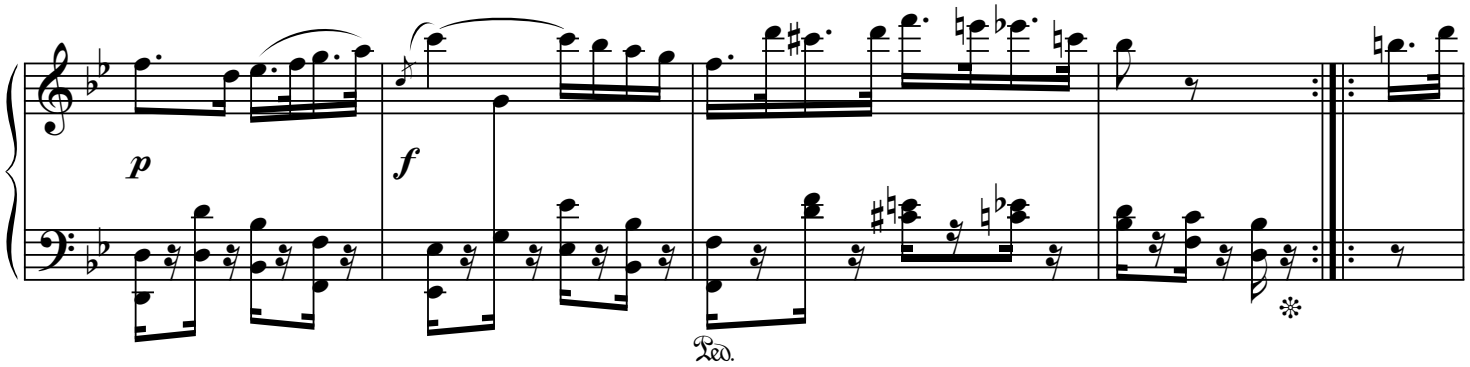

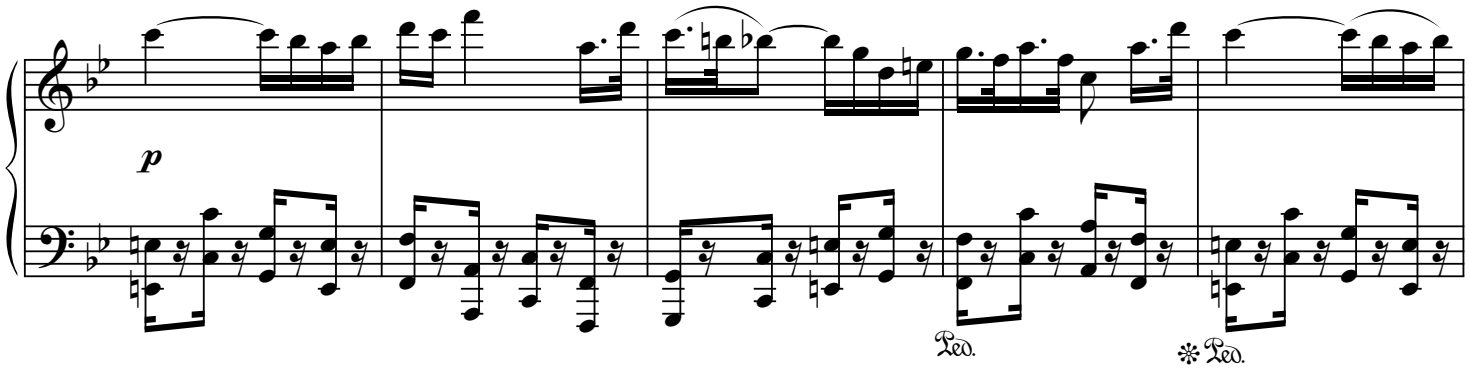

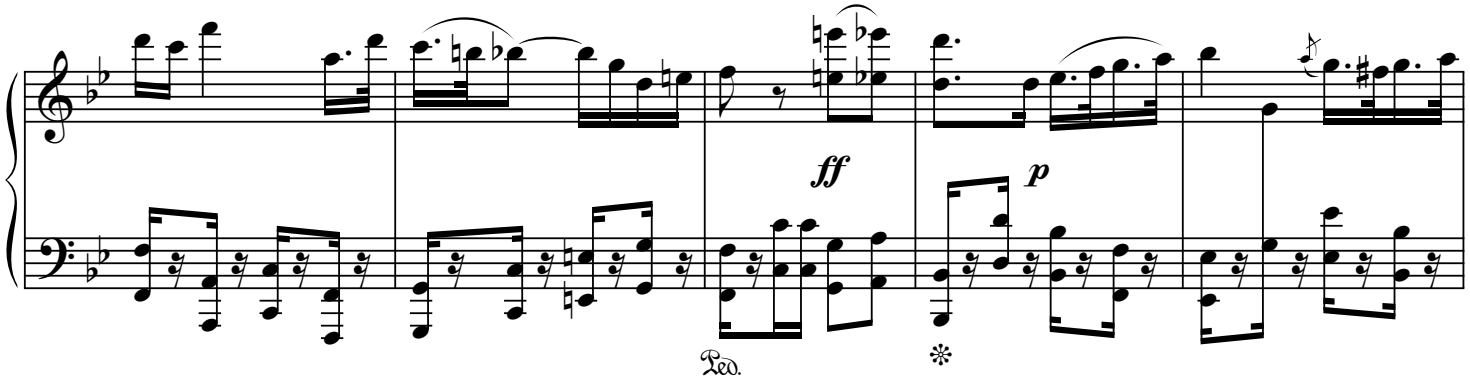

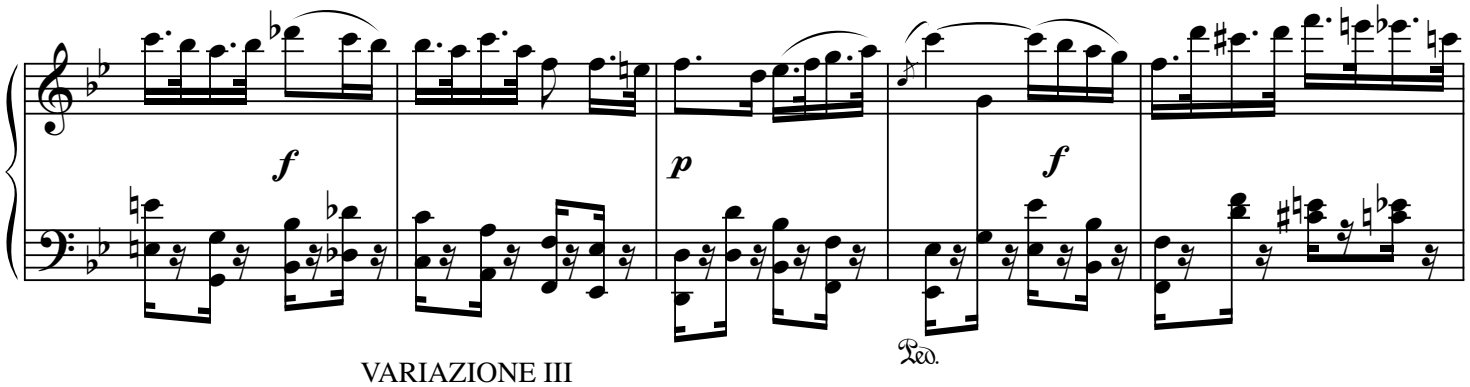

VARIAZIONE III

Allegro animato

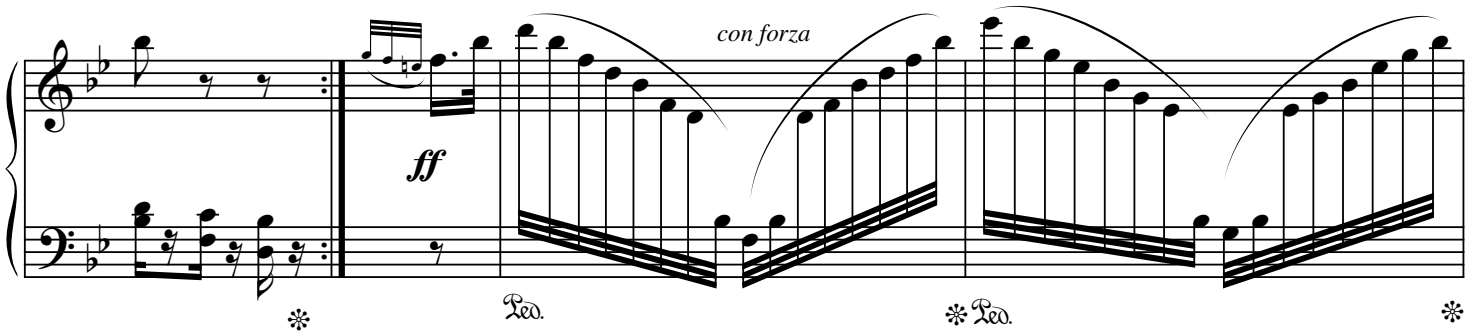

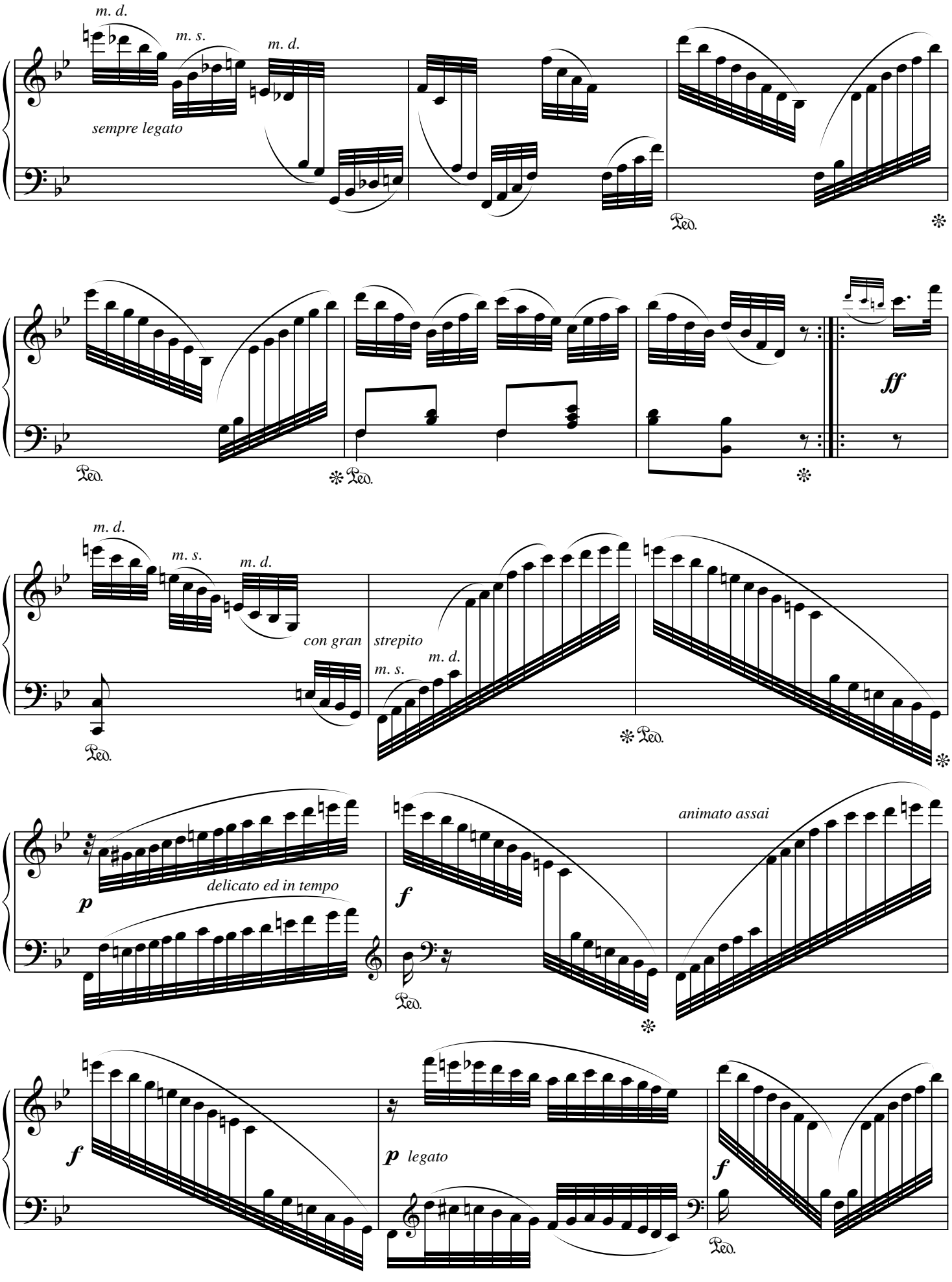
m. d.
m. s.
m. d.
sempre legato
Ped.
ff
con gran strepito
animato assai
delicato ed in tempo
legato

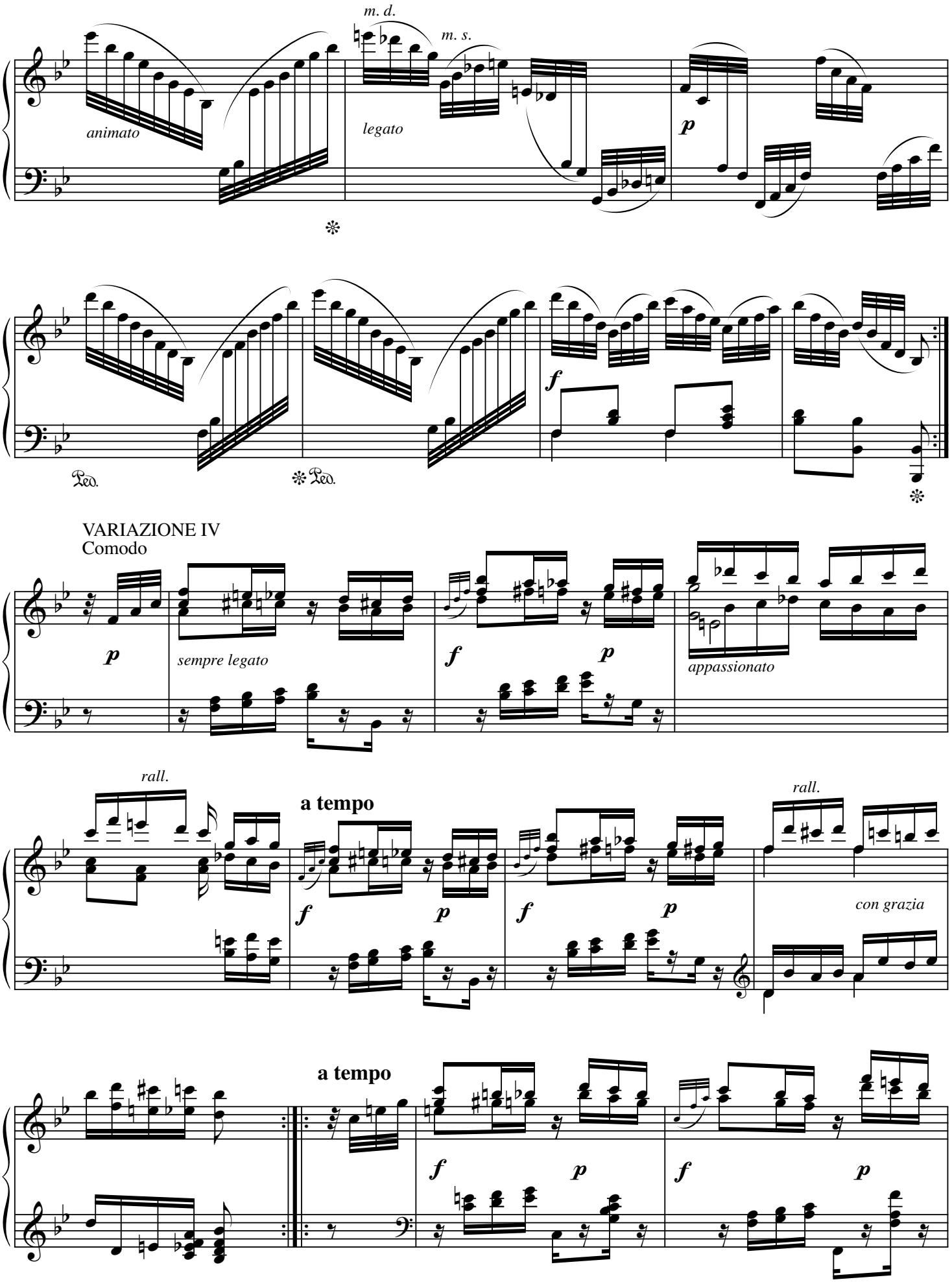
m. d.
m. s.
animato
legato
p
f
Ped.
Ped.
VARIAZIONE IV
Comodo
p
sempre legato
f
p
appassionato
rall.
a tempo
f
p
f
p
rall.
con grazia
a tempo
f
p
f
p

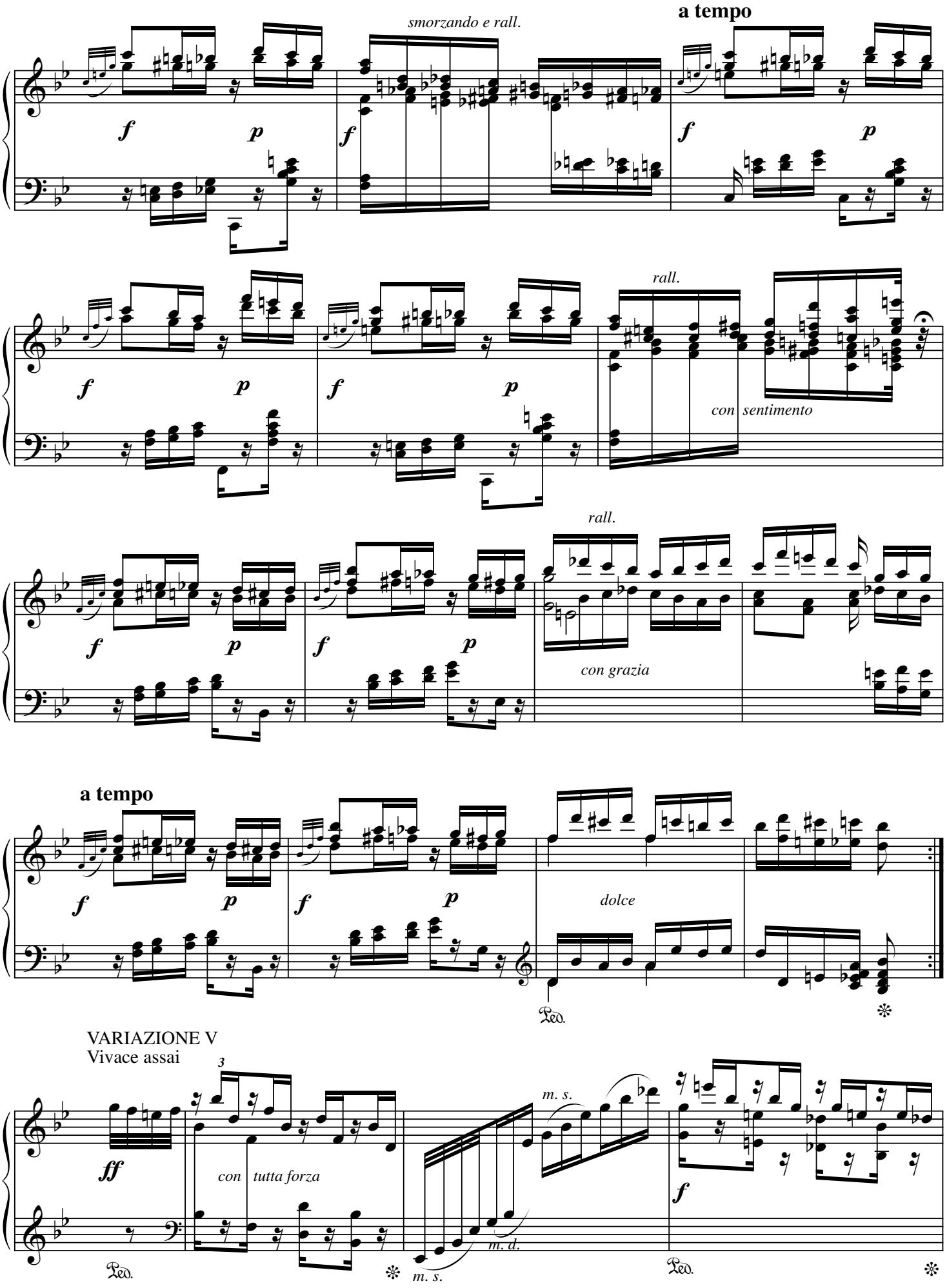
smorzando e rall.
a tempo
rall.
con sentimento
rall.
con grazia
a tempo
dolce
VARIAZIONE V
Vivace assai
con tutta forza
m. s.
m. d.
m. s.

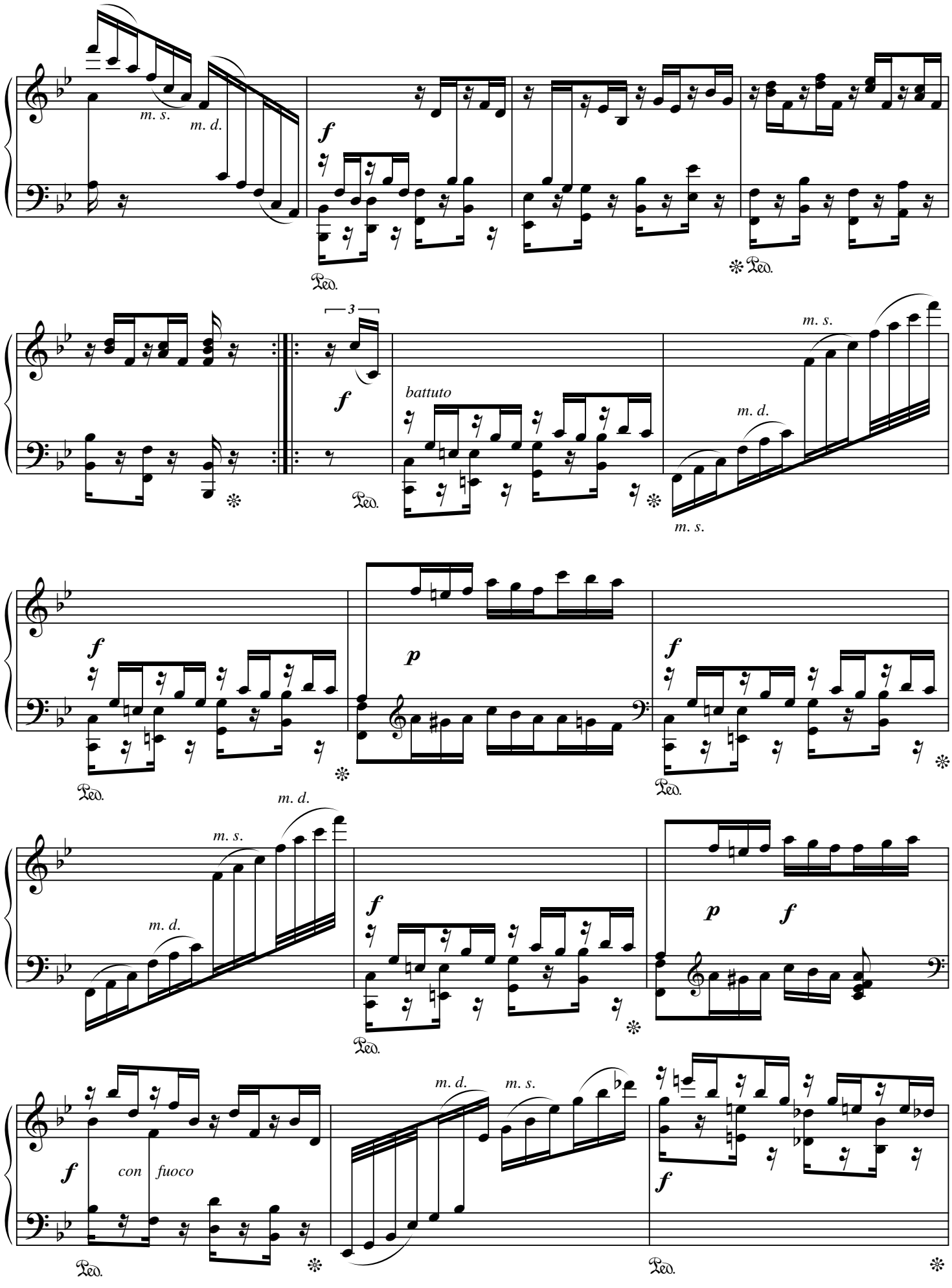
m. s.
m. d.
f
Ped.
3
battuto
p
con fuoco

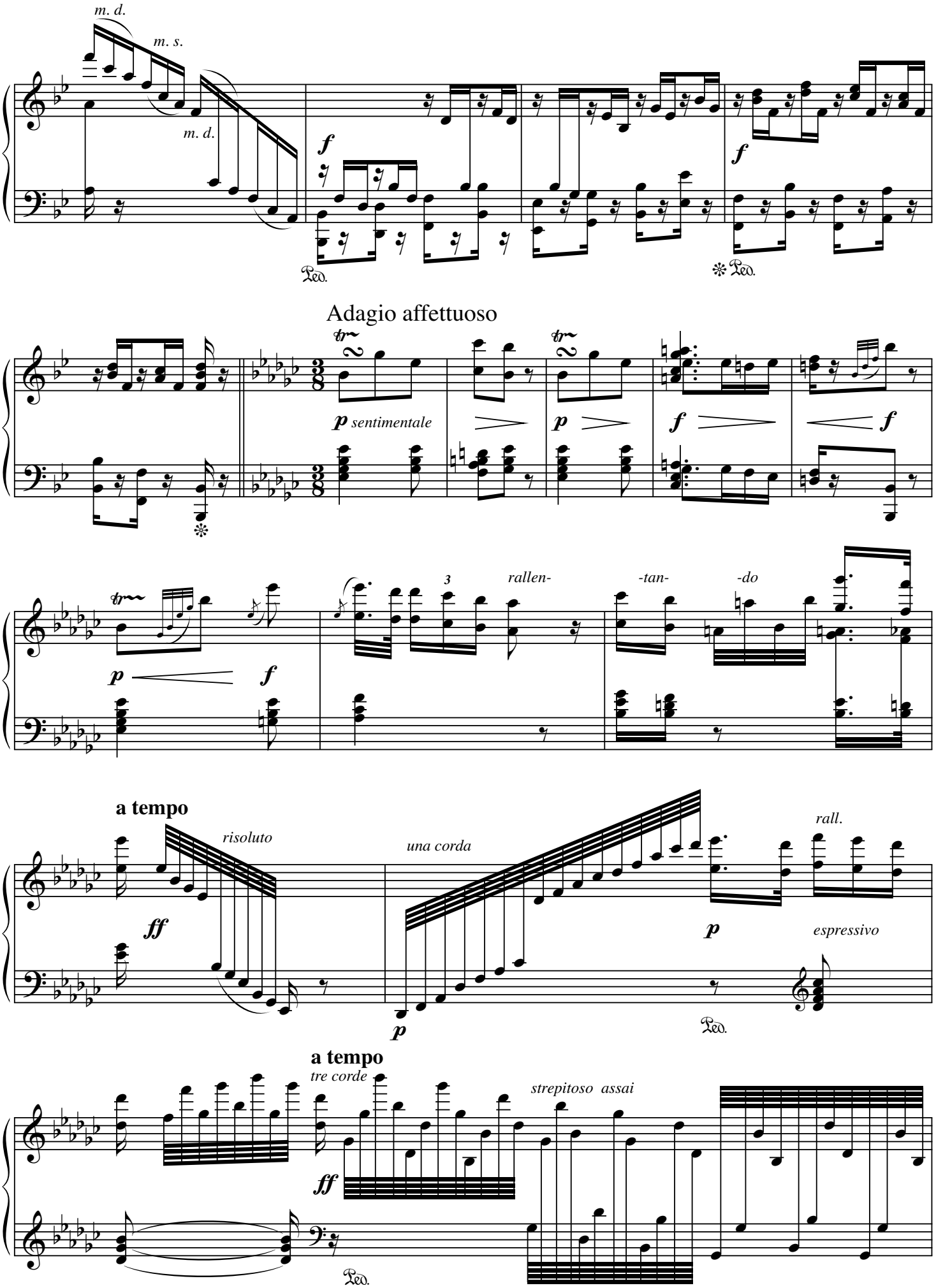
m. d.
m. s.
m. d.
f
Ped.
f
Ped.
Adagio affettuoso
p sentimentale
p
f
f
p
f
3
rallen-
-tan-
-do
a tempo
risoluto
ff
una corda
p
rall.
p
espressivo
Ped.
a tempo
tre corde
ff
strepitoso assai
Ped.

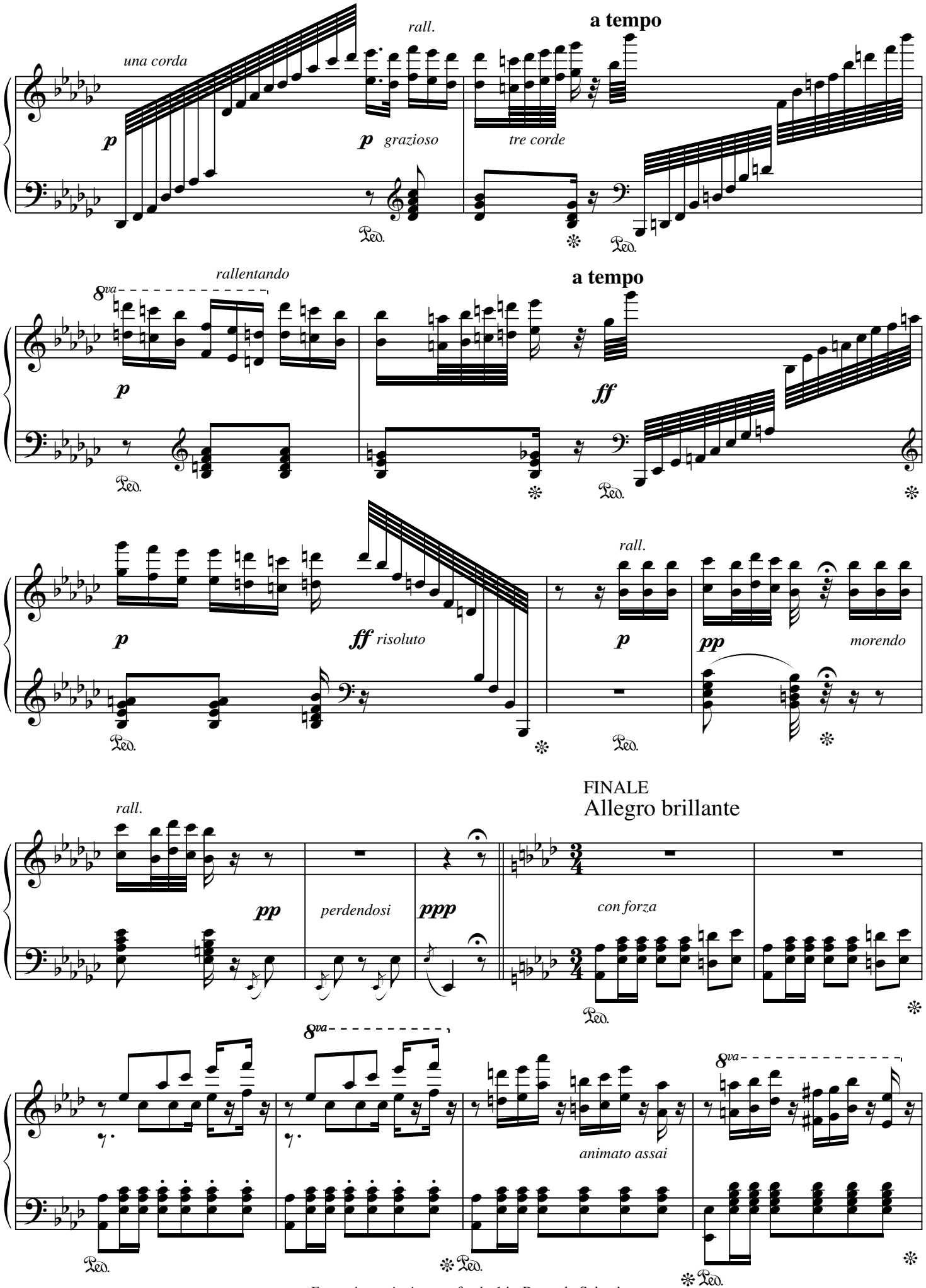
una corda
rall.
a tempo
p
p grazioso
tre corde
Ped.
rallentando
8va
a tempo
ff
rall.
ff risoluto
pp
morendo
FINALE
Allegro brillante
perdendosi
ppp
con forza
animato assai

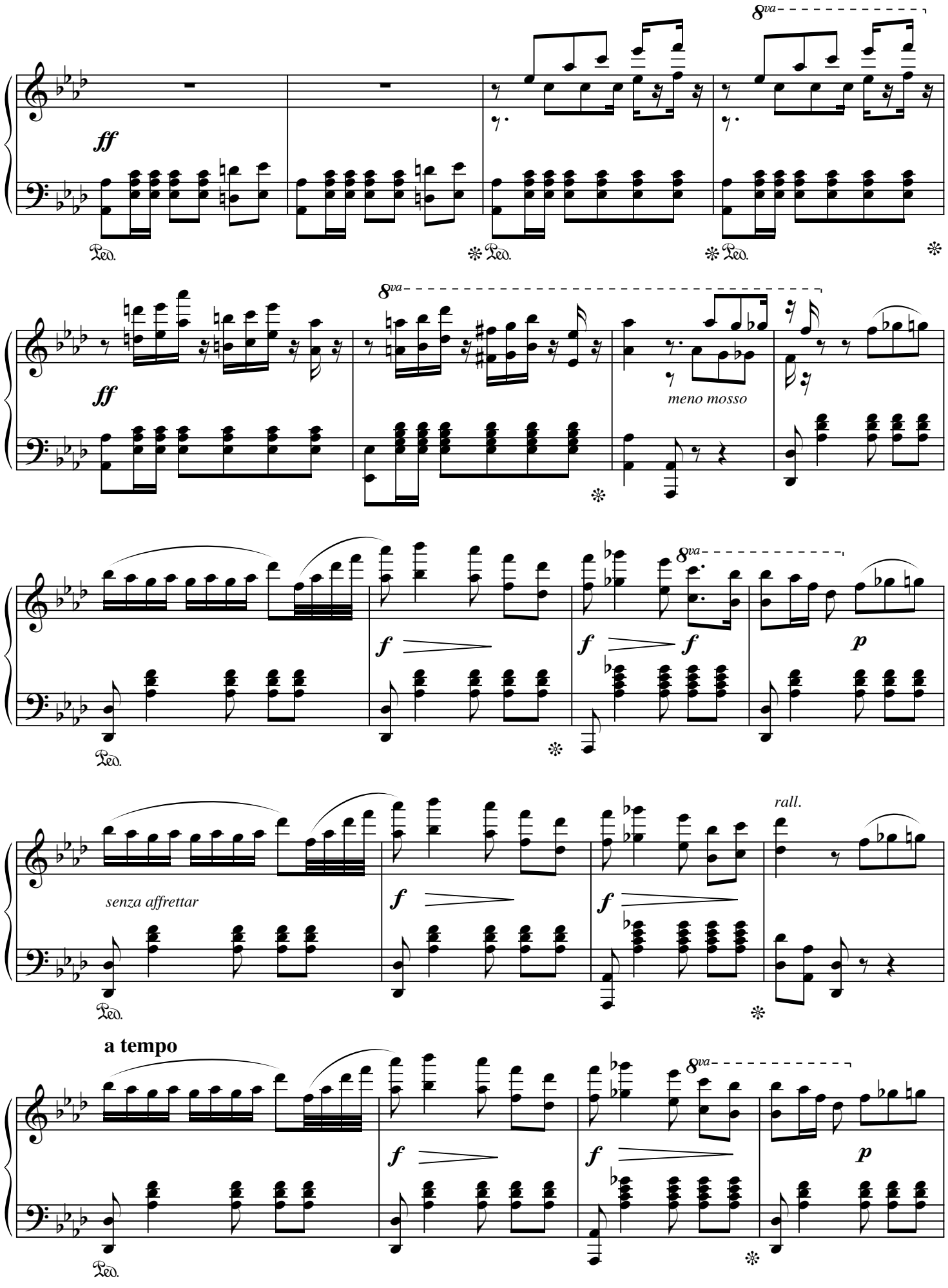
8va
ff
Ped.
8va
ff
meno mosso
f
f
f
p
Ped.
8va
rall.
senza affrettar
f
f
Ped.
a tempo
8va
f
f
p
Ped.

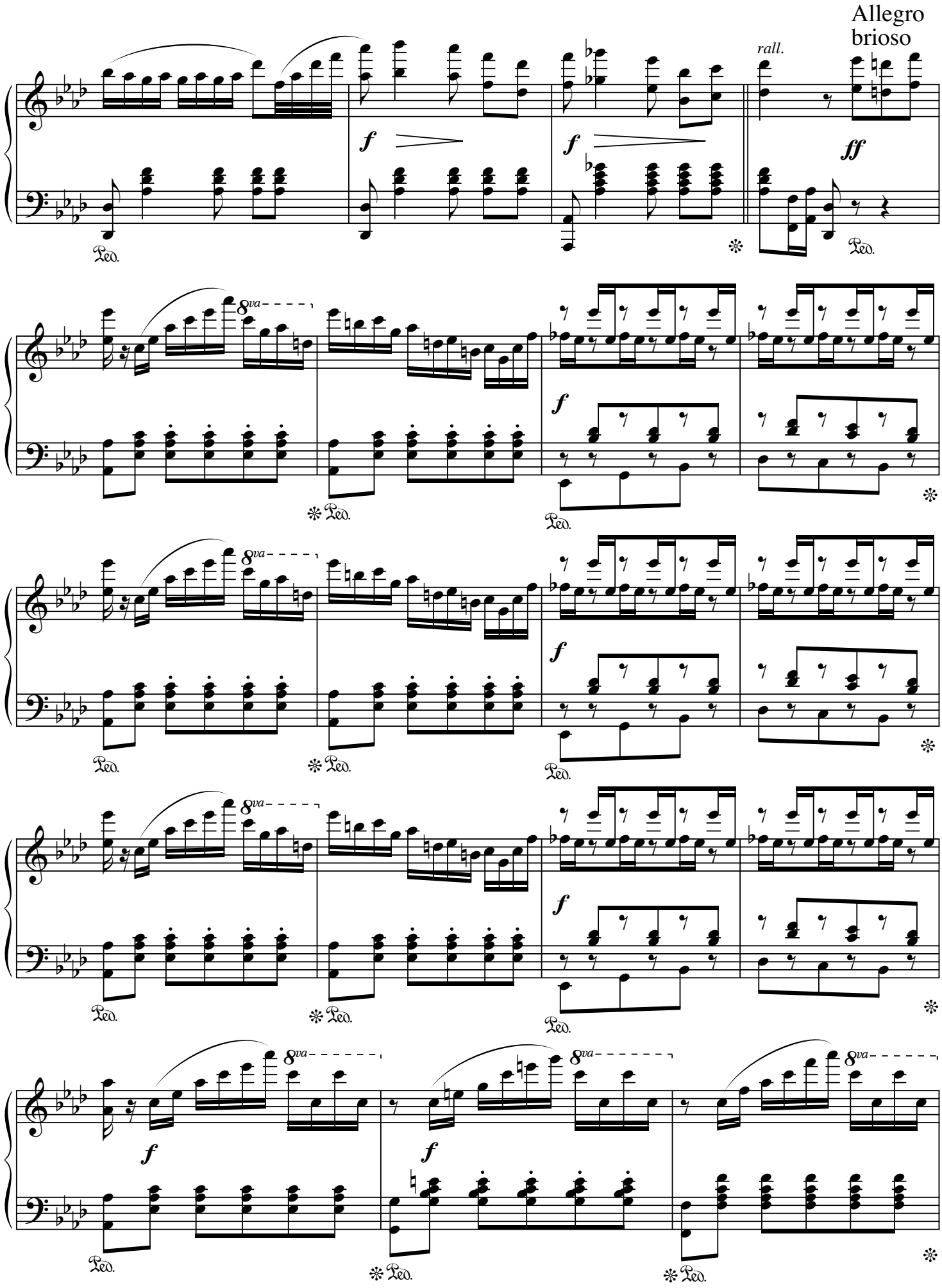
Allegro
brioso
rall.
ff
f
8va
Ped.

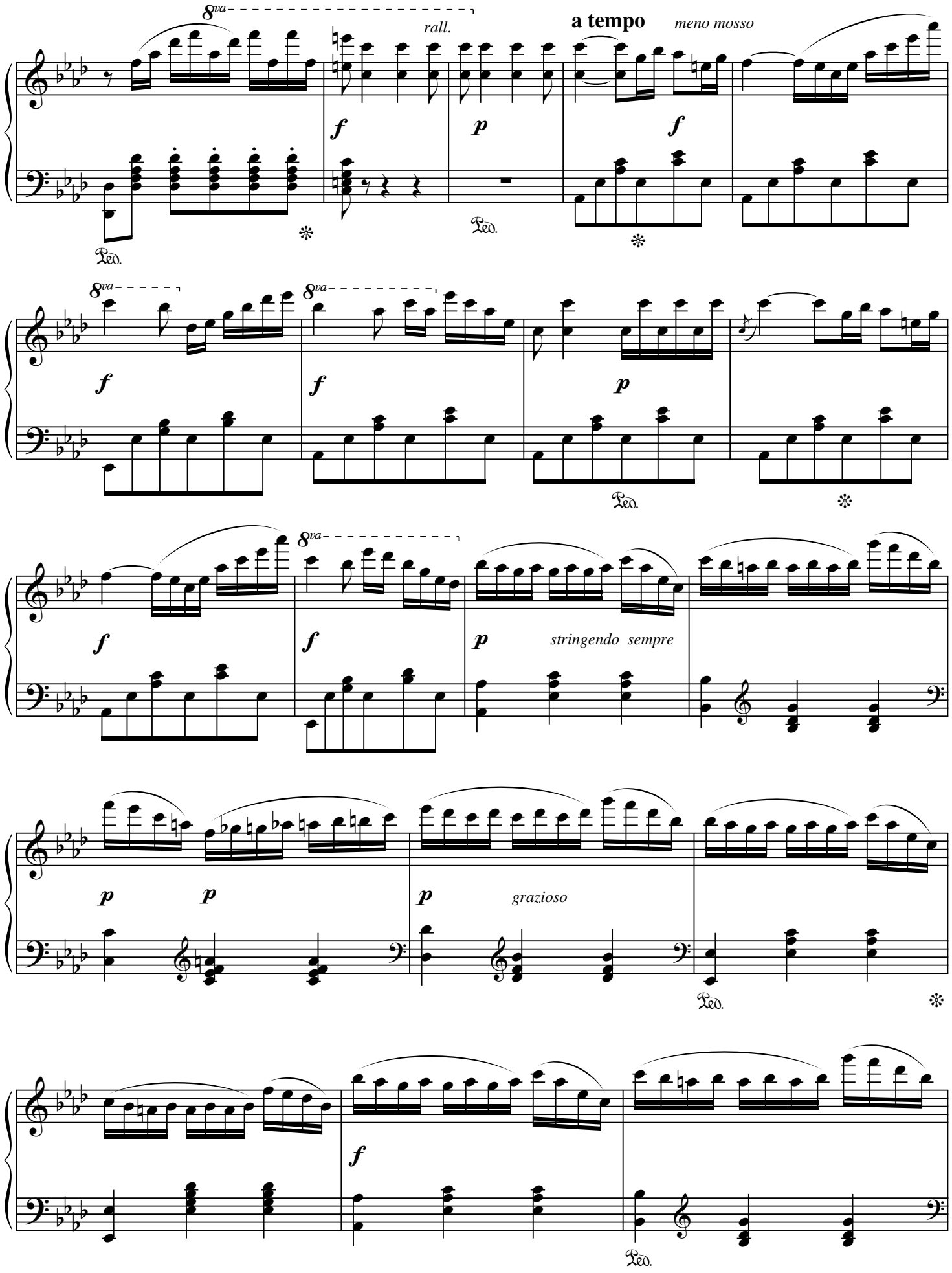
8va
rall.
a tempo
meno mosso
f
p
f
Ped.
8va
f
f
p
Ped.
8va
f
f
p
stringendo sempre
p
p
p
grazioso
Ped.
f
Ped.

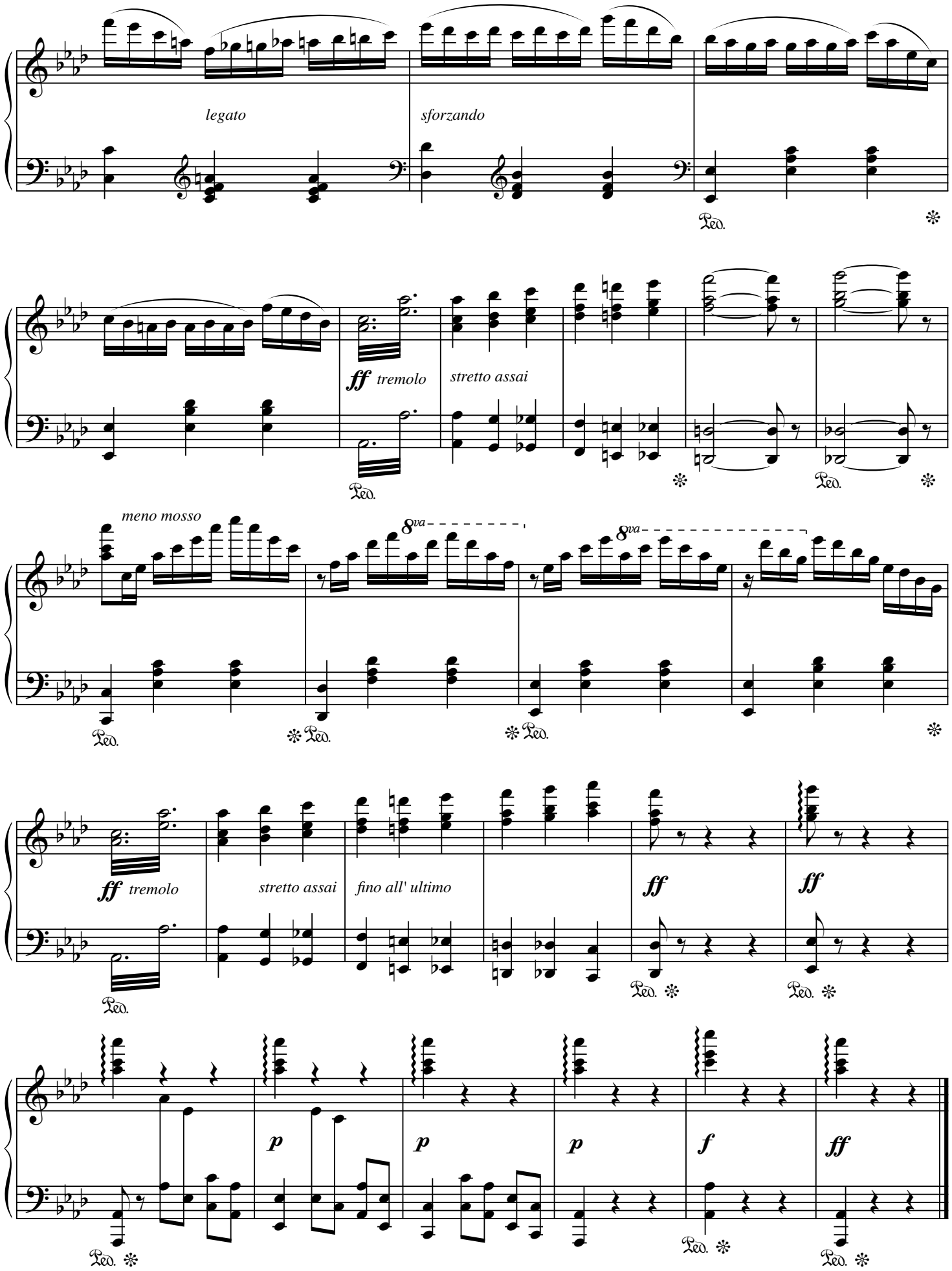
legato
sforzando
Ped.
ff tremolo
stretto assai
Ped.
meno mosso
8va
8va
Ped.
Ped.
Ped.
ff tremolo
stretto assai
fino all' ultimo
ff
ff
Ped.
Ped.
p
p
p
f
ff
Ped.
Ped.

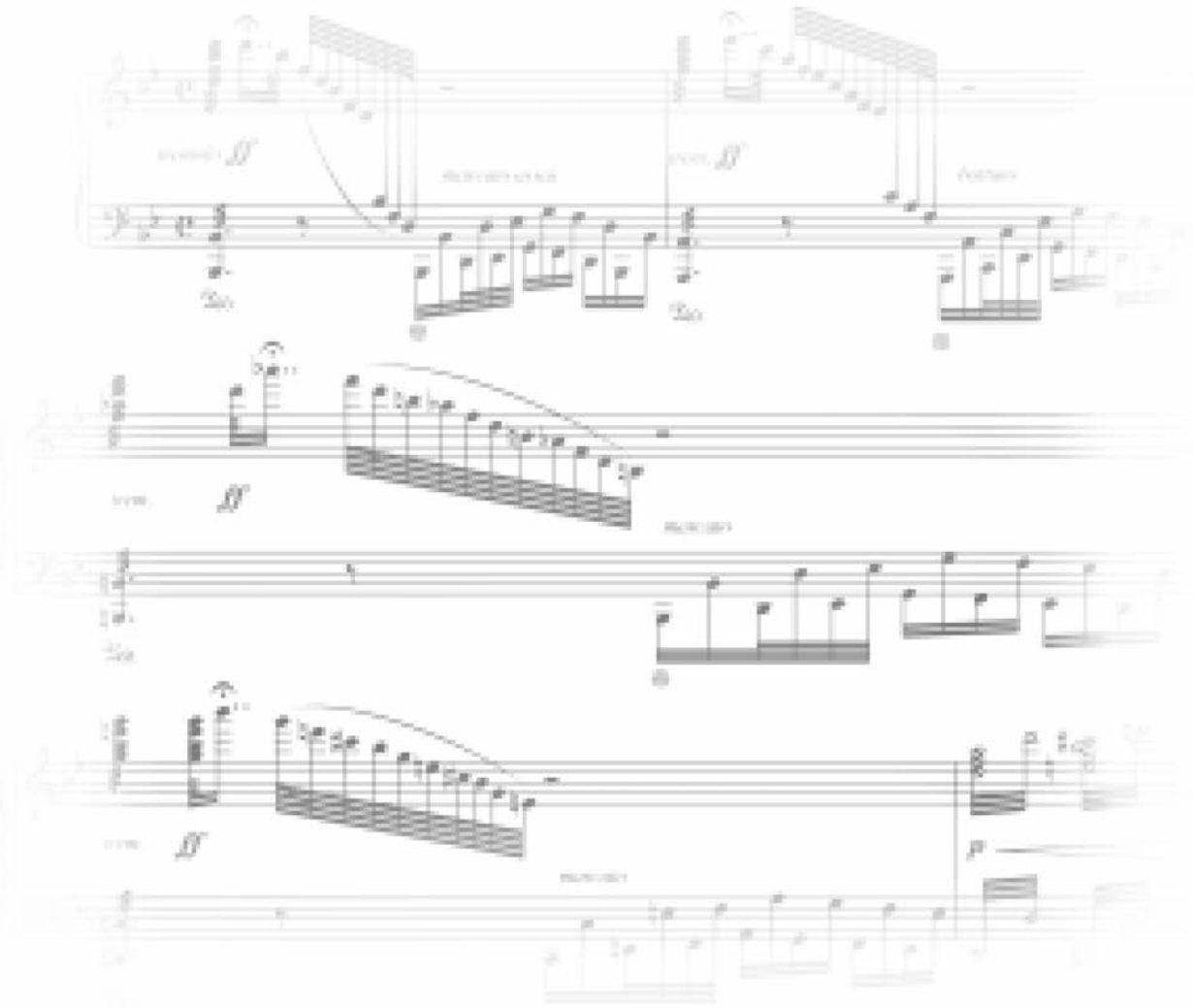

Gran walz fantástico

Rosendo Salvado

INTRODUZZIONE

Andantino maestoso

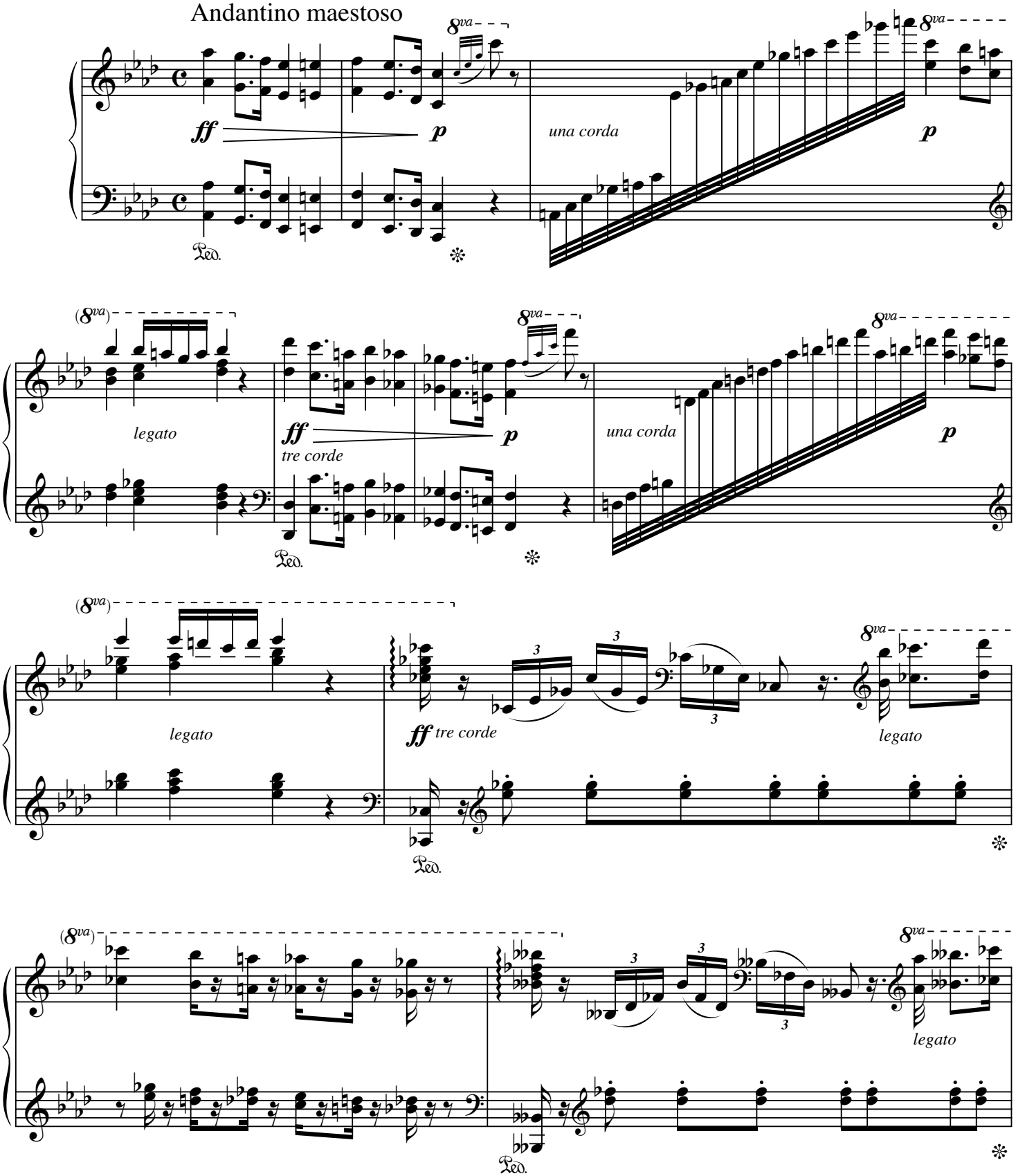

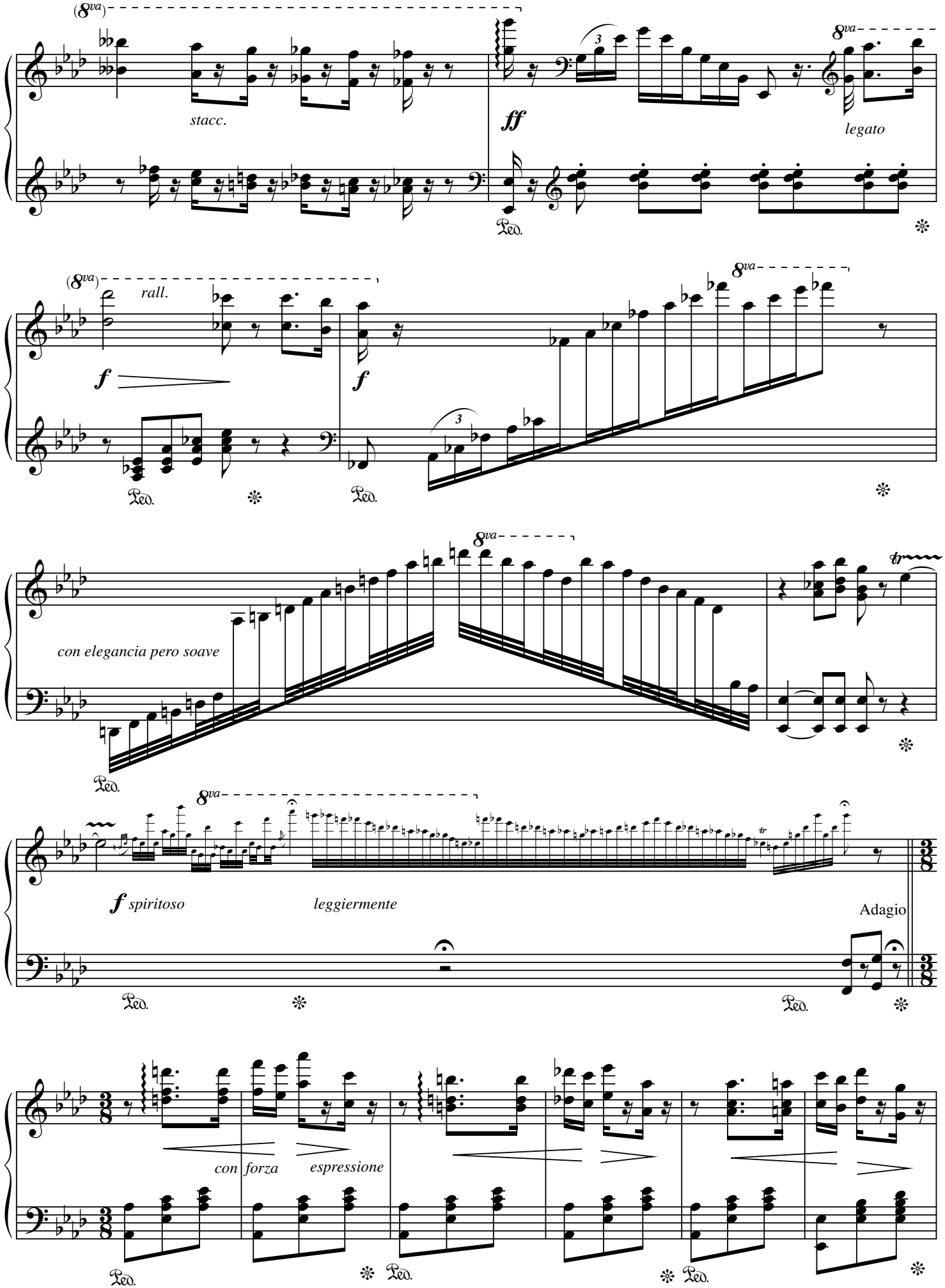
(8va)
stacc.
ff
8va
legato
Ped.
(8va)
rall.
f
f
8va
Ped.
Ped.
8va
con elegancia pero soave
tr
Ped.
8va
f spiritoso
leggiermente
Adagio
Ped.
Ped.
con forza
espressione
Ped.
Ped.
Ped.

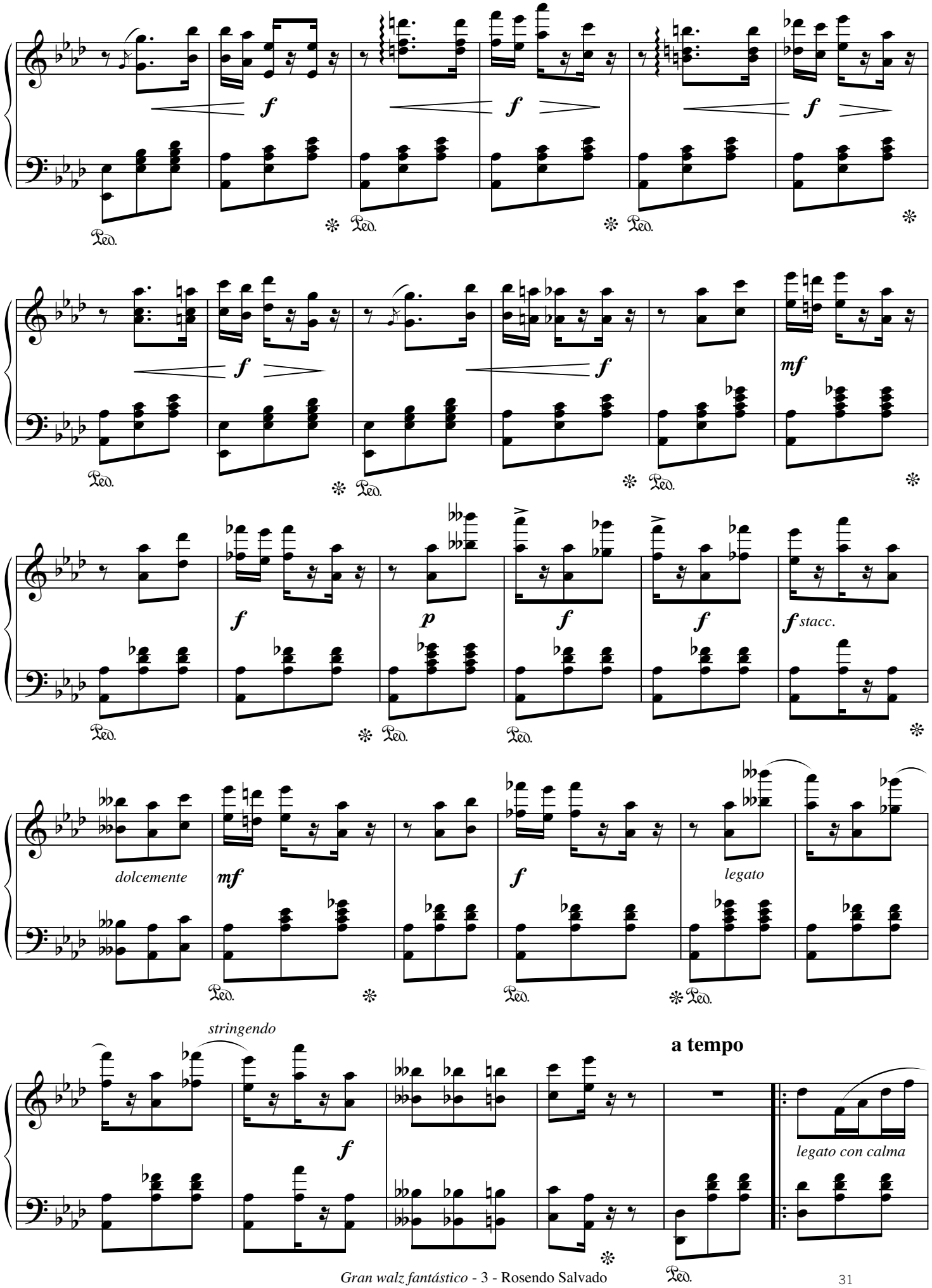
f
f
f
Ped.
f
f
mf
f
p
f
f
f stacc.
dolcemente
mf
f
legato
stringendo
f
a tempo
legato con calma

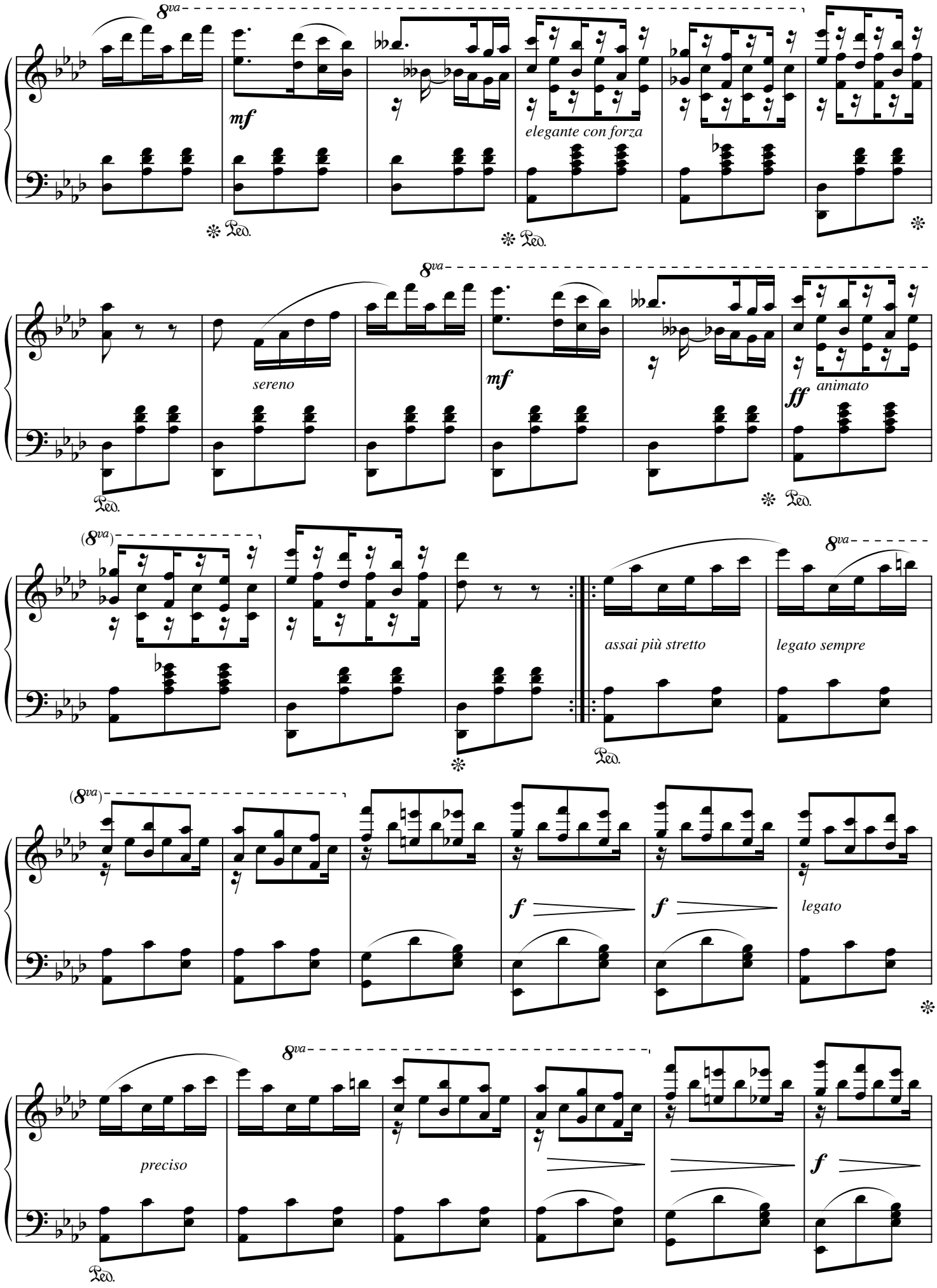
8va
mf
elegante con forza
Ped.
sereno
animato
ff
assai più stretto
legato sempre
f
legato
preciso

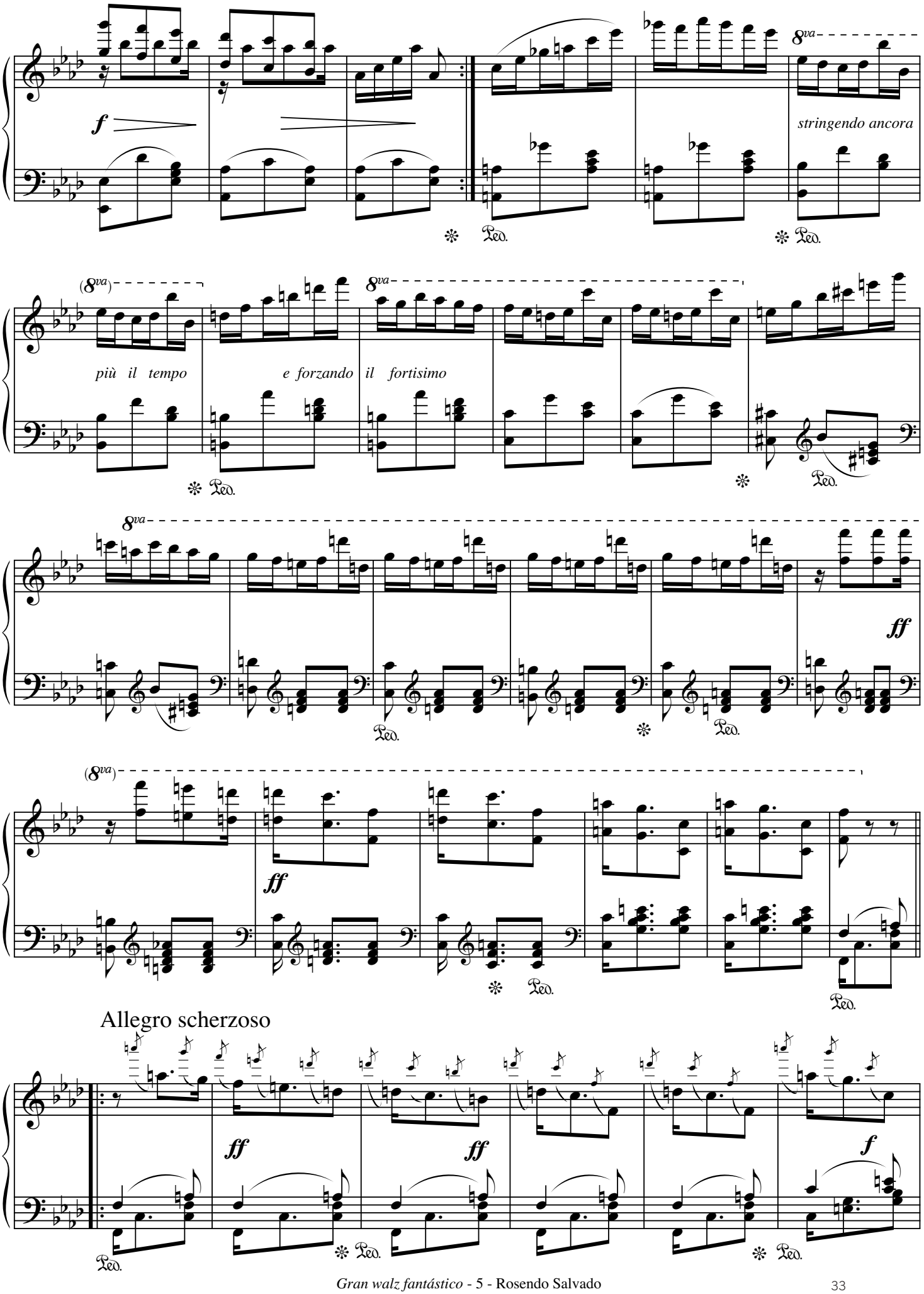
f
8va
stringendo ancora
(8va)
più il tempo
e forzando il fortisimo
ff
Allegro scherzoso

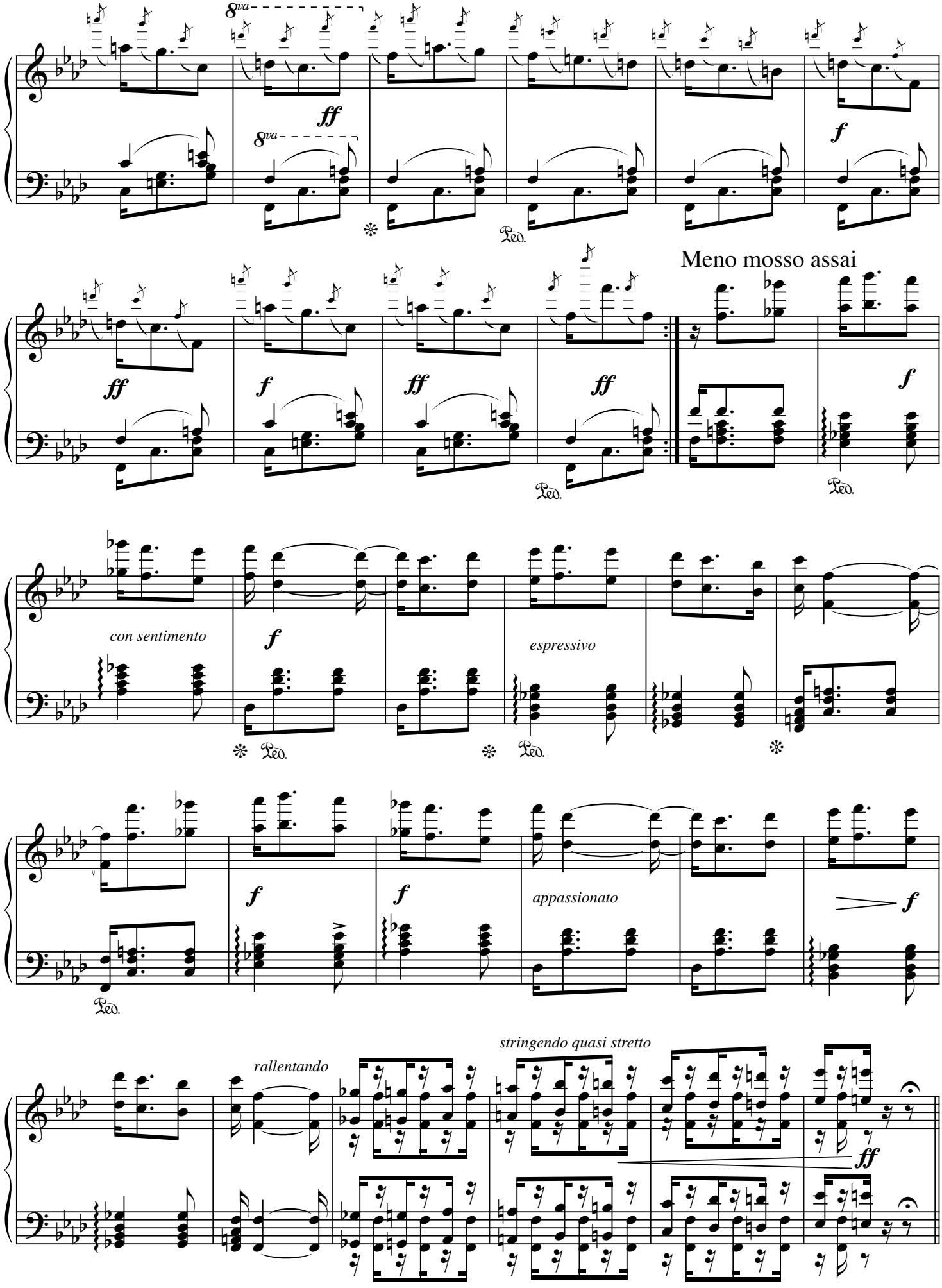
8va
ff
8va
f
Ped.
ff
f
ff
ff
Meno mosso assai
f
Ped.
con sentimento
f
espressivo
Ped.
Ped.
f
f
appassionato
f
Ped.
rallentando
stringendo quasi stretto
ff

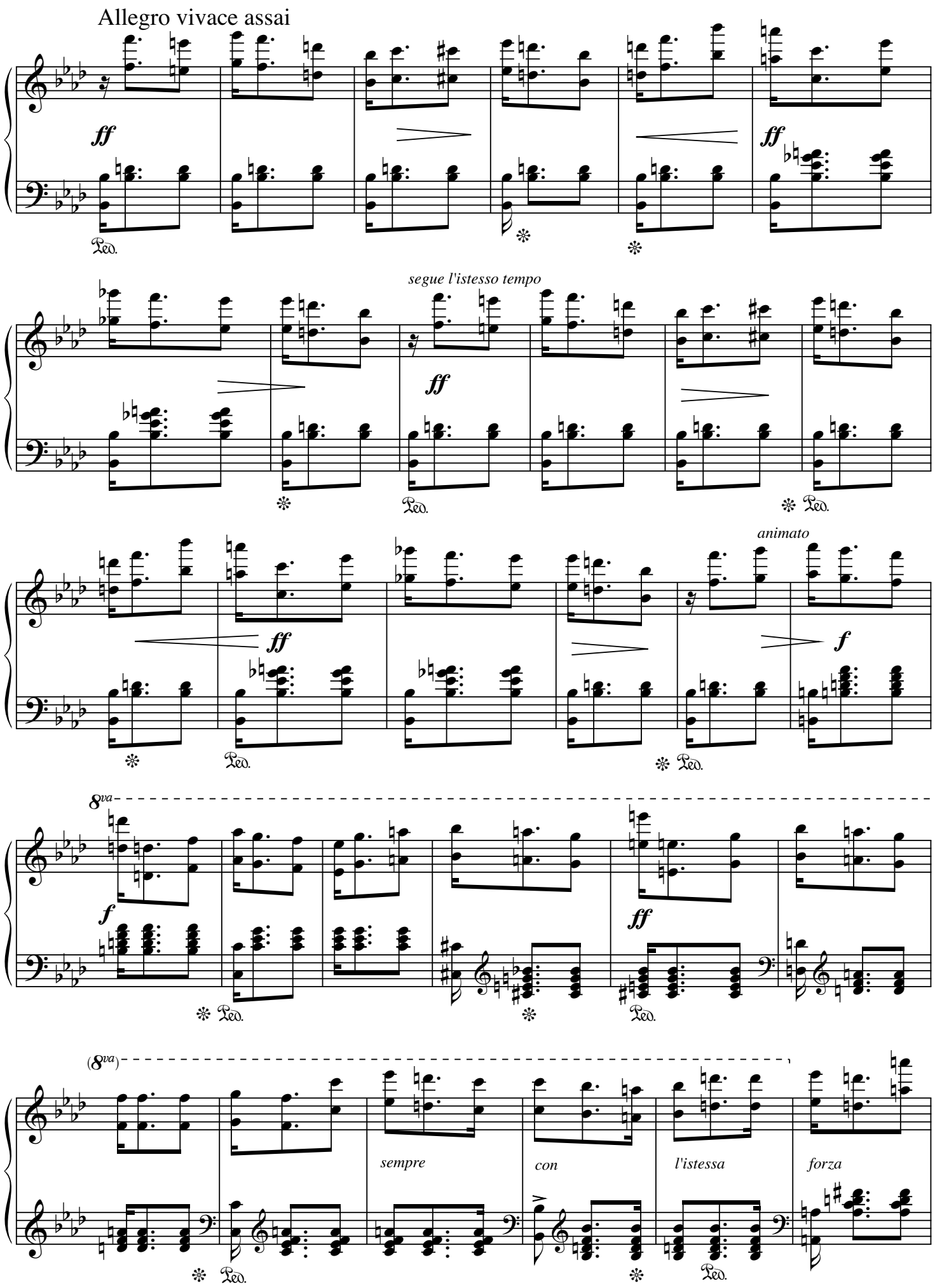
Allegro vivace assai
ff
segue l'istesso tempo
animato
f
8va
(8va)
sempre
con
l'istessa
forza

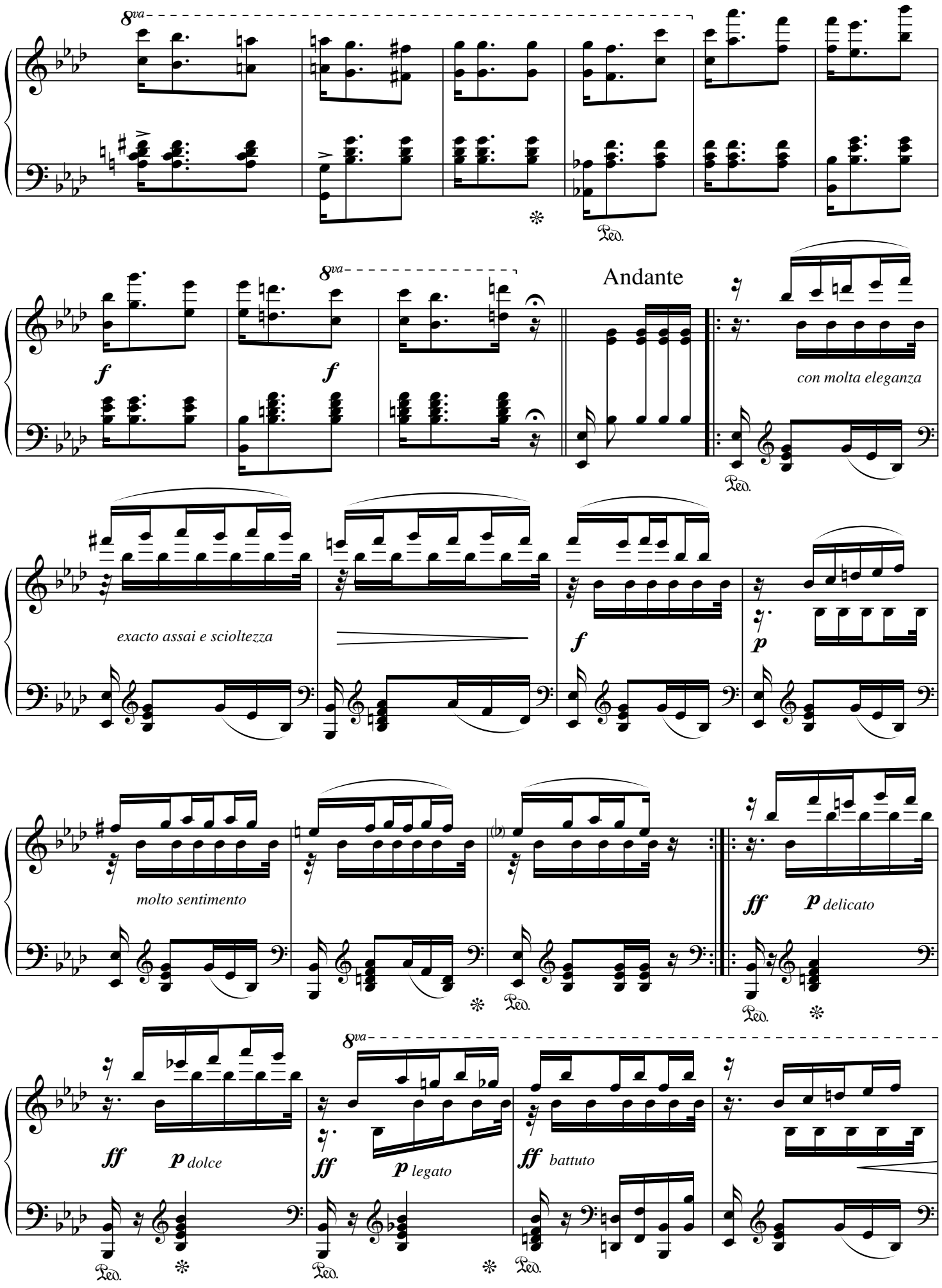
8va
Andante
con molta eleganza
exacto assai e scioltezza
molto sentimento
delicato
dolce
legato
battuto

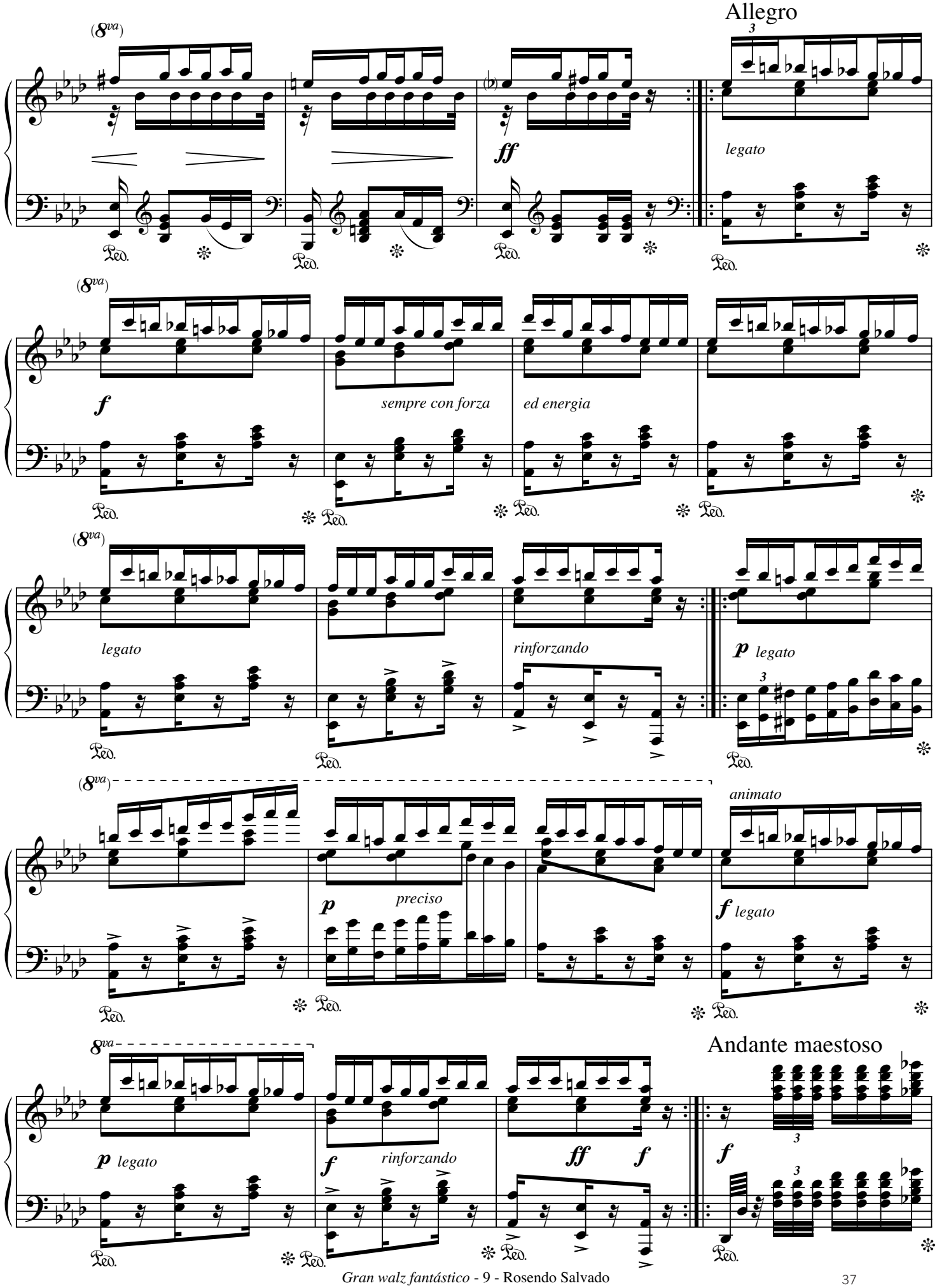
Allegro
(8va)
ff
legato
f
sempre con forza
ed energia
legato
rinforzando
p legato
animato
p
preciso
f legato
p legato
f
rinforzando
ff
f
Andante maestoso
f

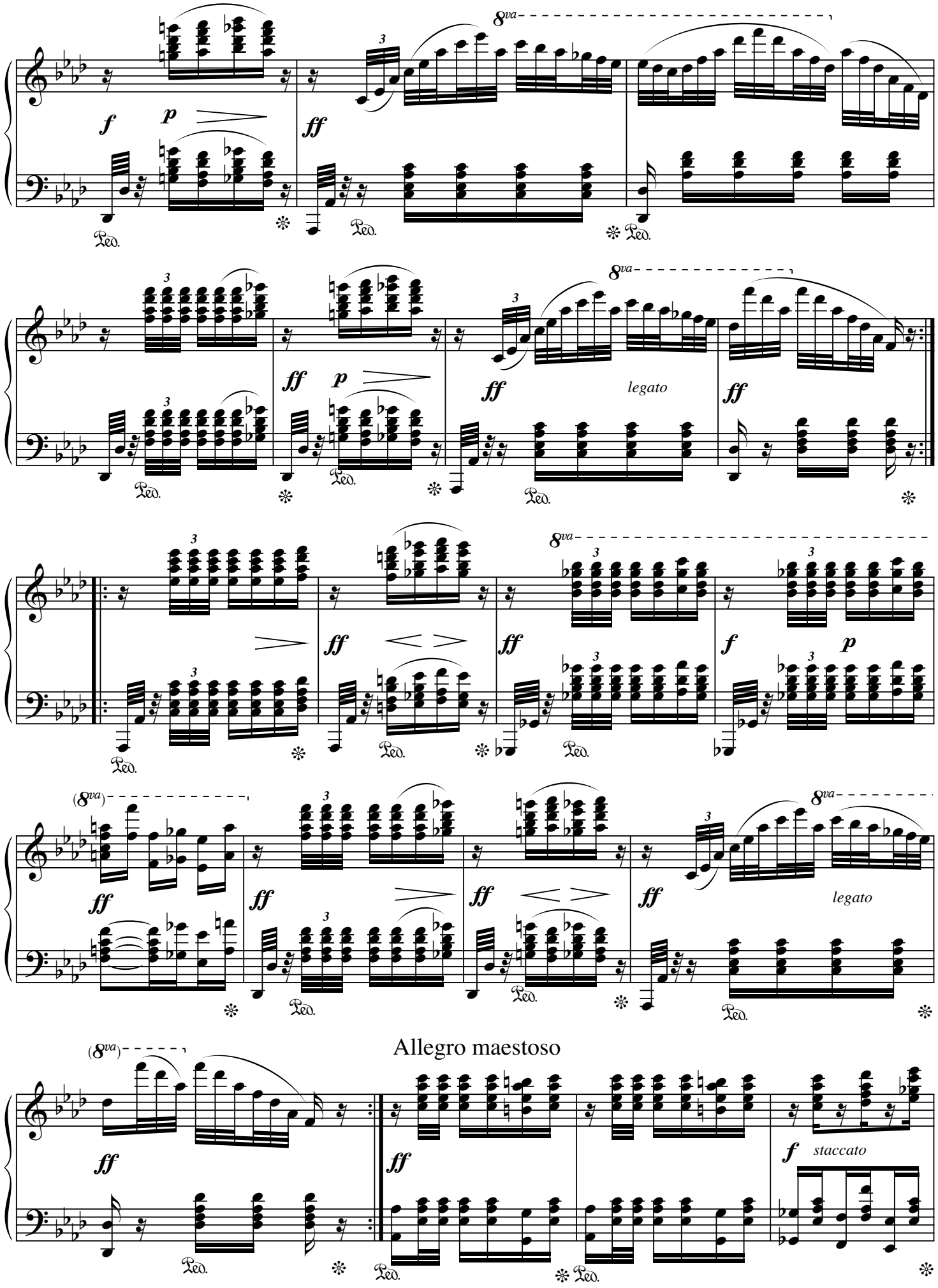
8va
f
p
ff
Ped.
legato
staccato
(8va)
Allegro maestoso

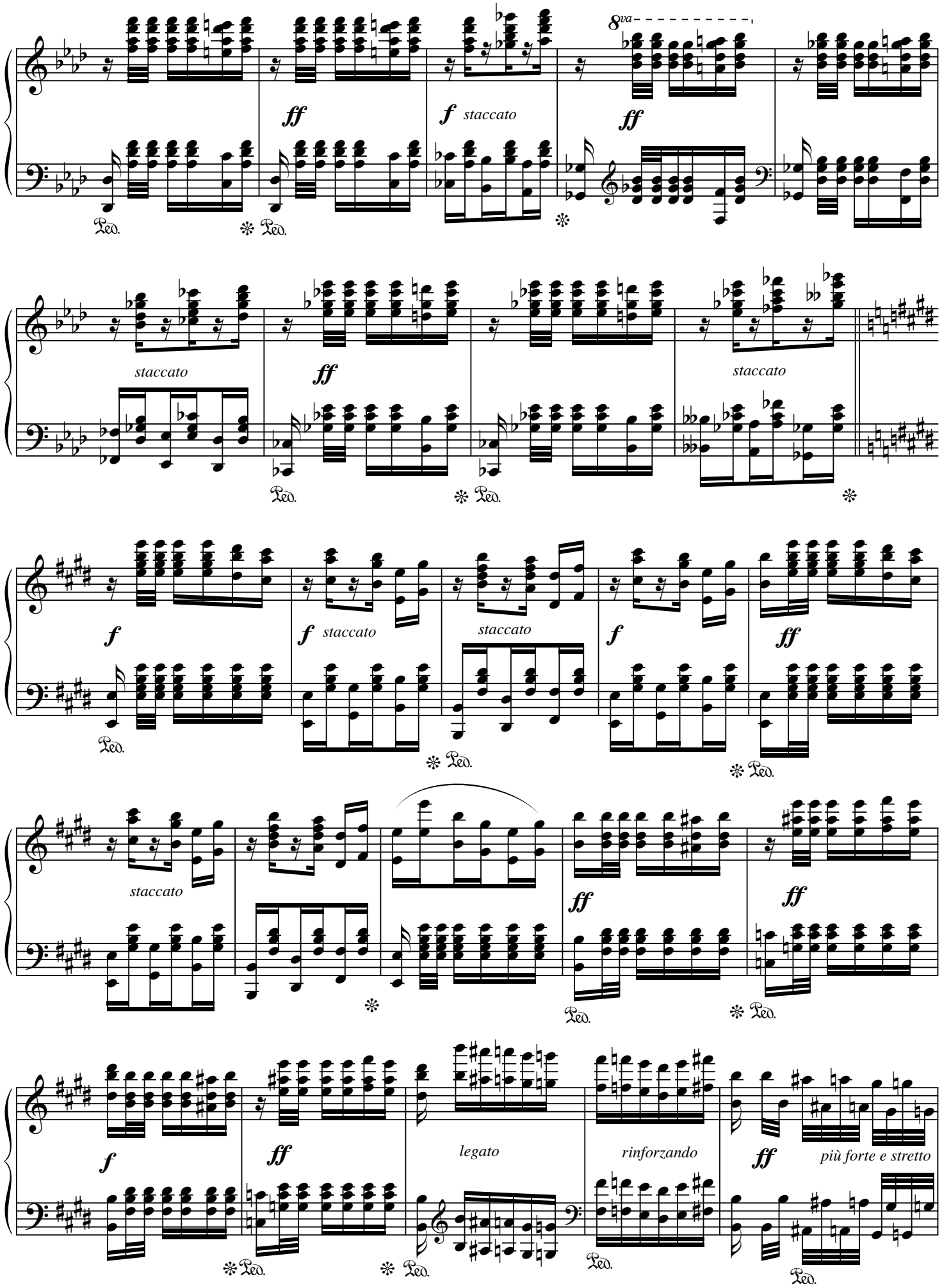
8va
ff
f staccato
ff
staccato
ff
staccato
f
f staccato
staccato
f
ff
staccato
ff
ff
f
ff
legato
rinforzando
ff
più forte e stretto

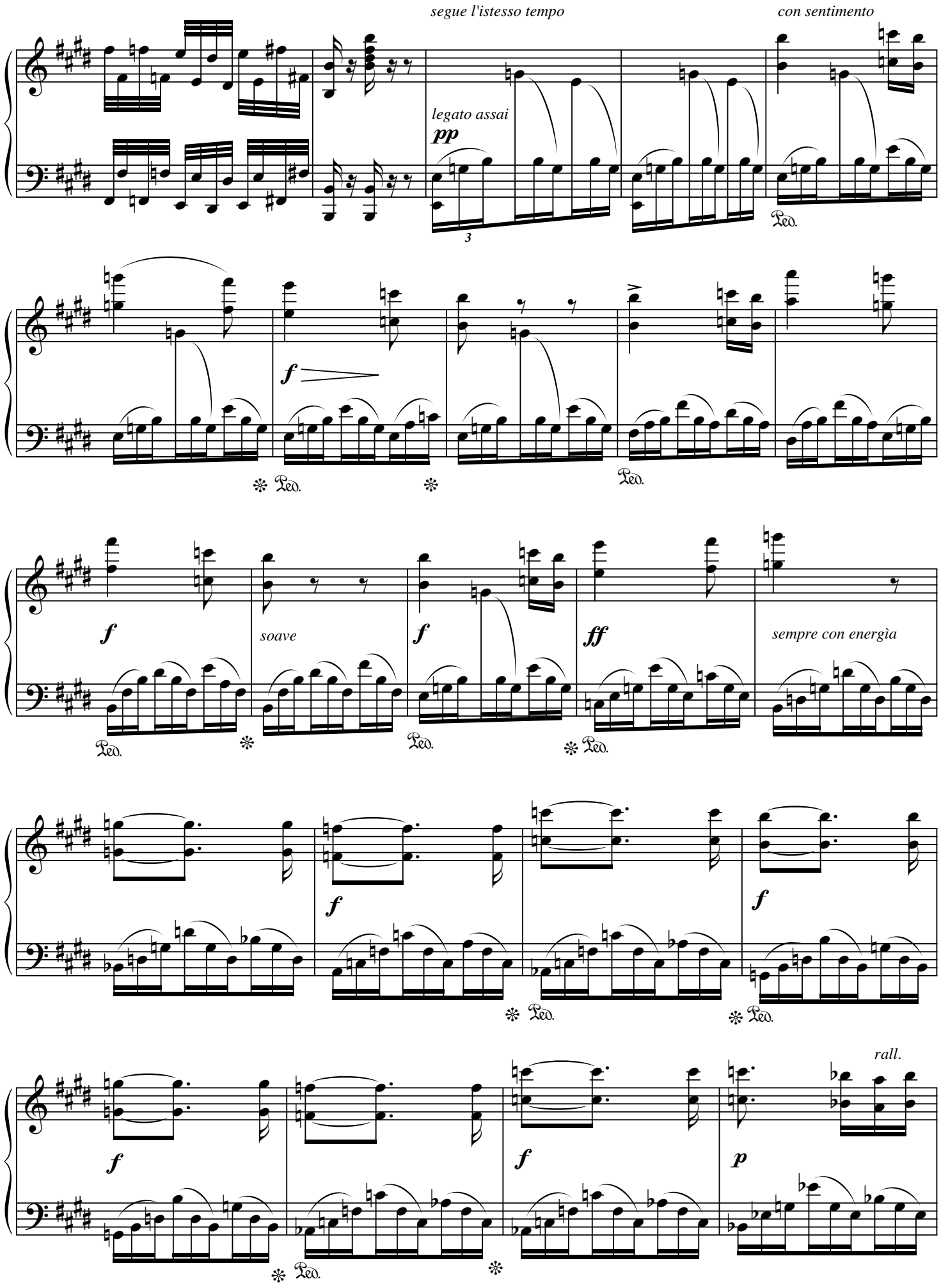
segue l'istesso tempo
con sentimento
legato assai
pp
3
Ped.
f
Ped.
Ped.
f
soave
f
ff
sempre con energìa
Ped.
Ped.
Ped.
f
f
Ped.
Ped.
rall.
f
f
p
Ped.

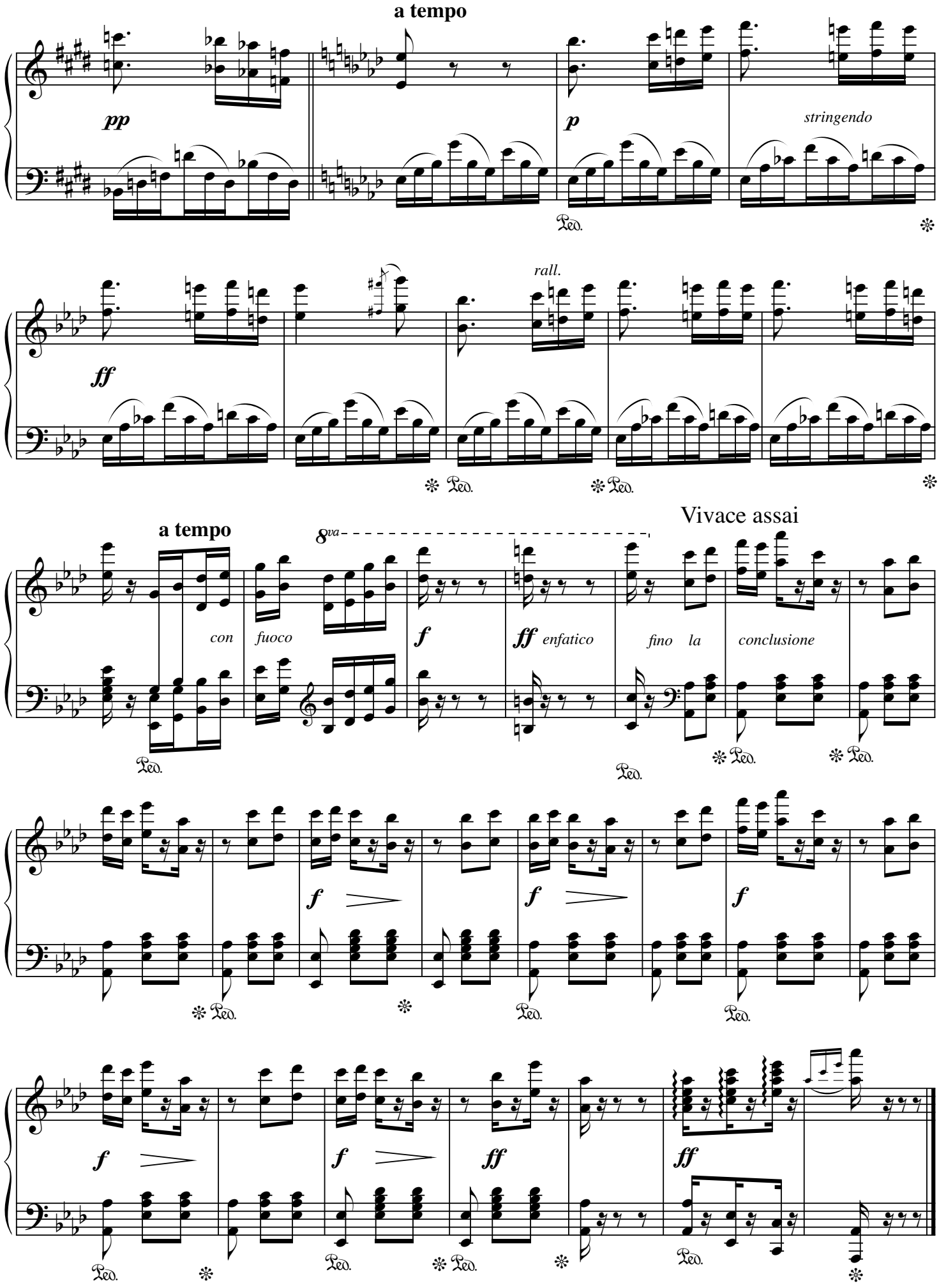
a tempo
pp
p
stringendo
rall.
ff
a tempo
8va
Vivace assai
con fuoco
f
ff enfatico
fino la conclusione
f
f
f
f
f
ff
ff

Pequeño entretenimiento con aire de marcha

Rosendo Salvado

Allegro moderato
Tempo di Marcia

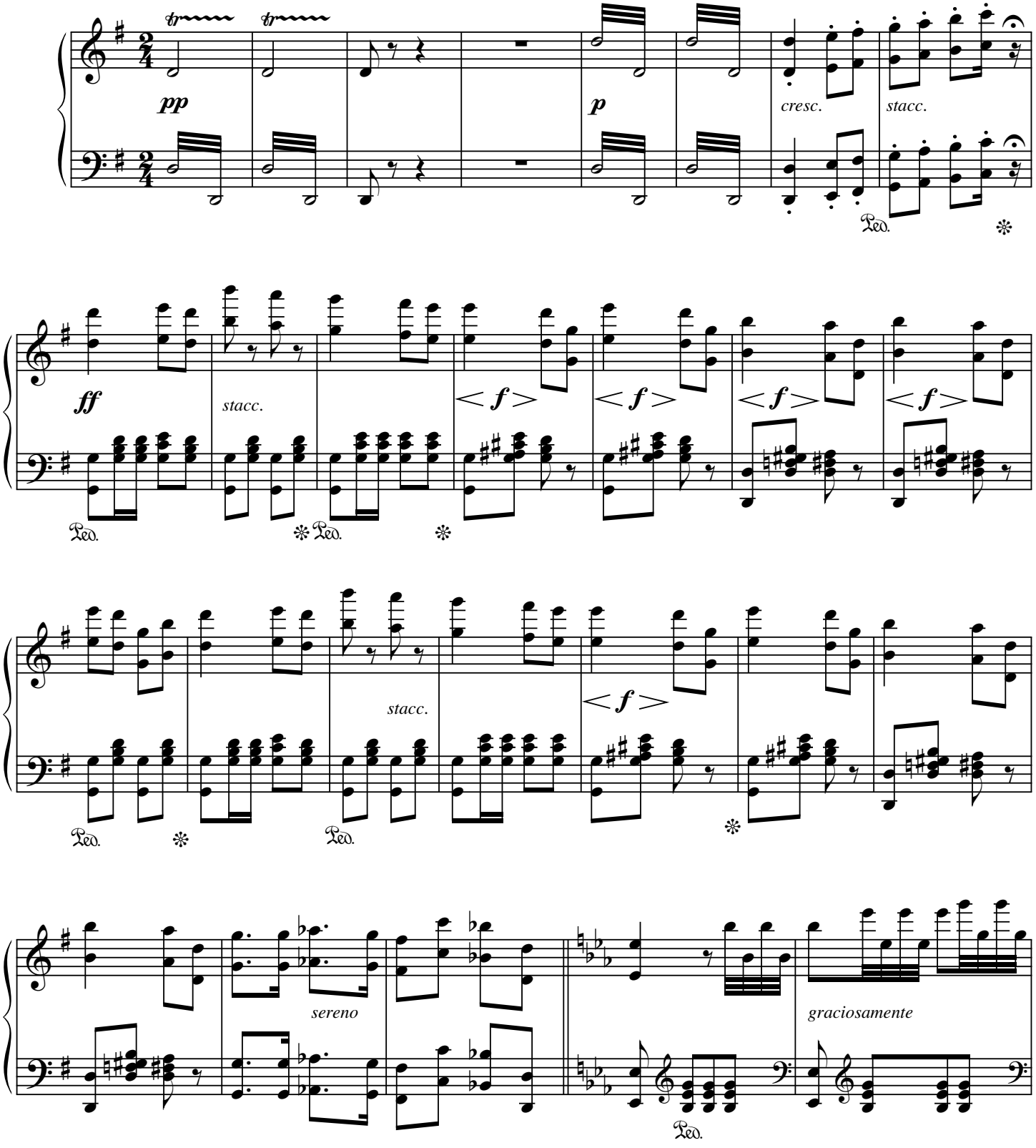

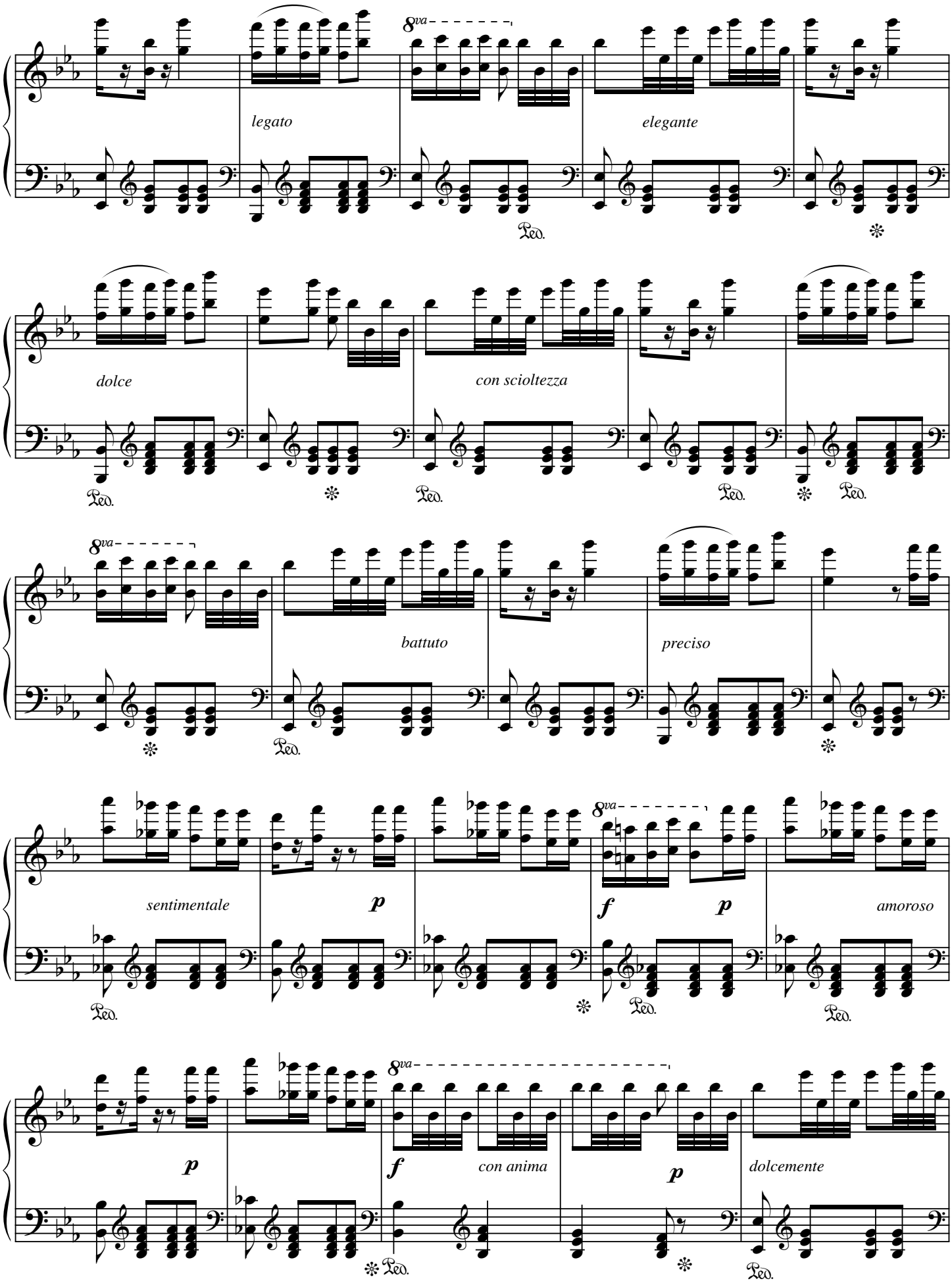
8va
legato
elegante
Ped.
dolce
con scioltezza
battuto
preciso
sentimentale
p
f
amoroso
con anima
dolcemente

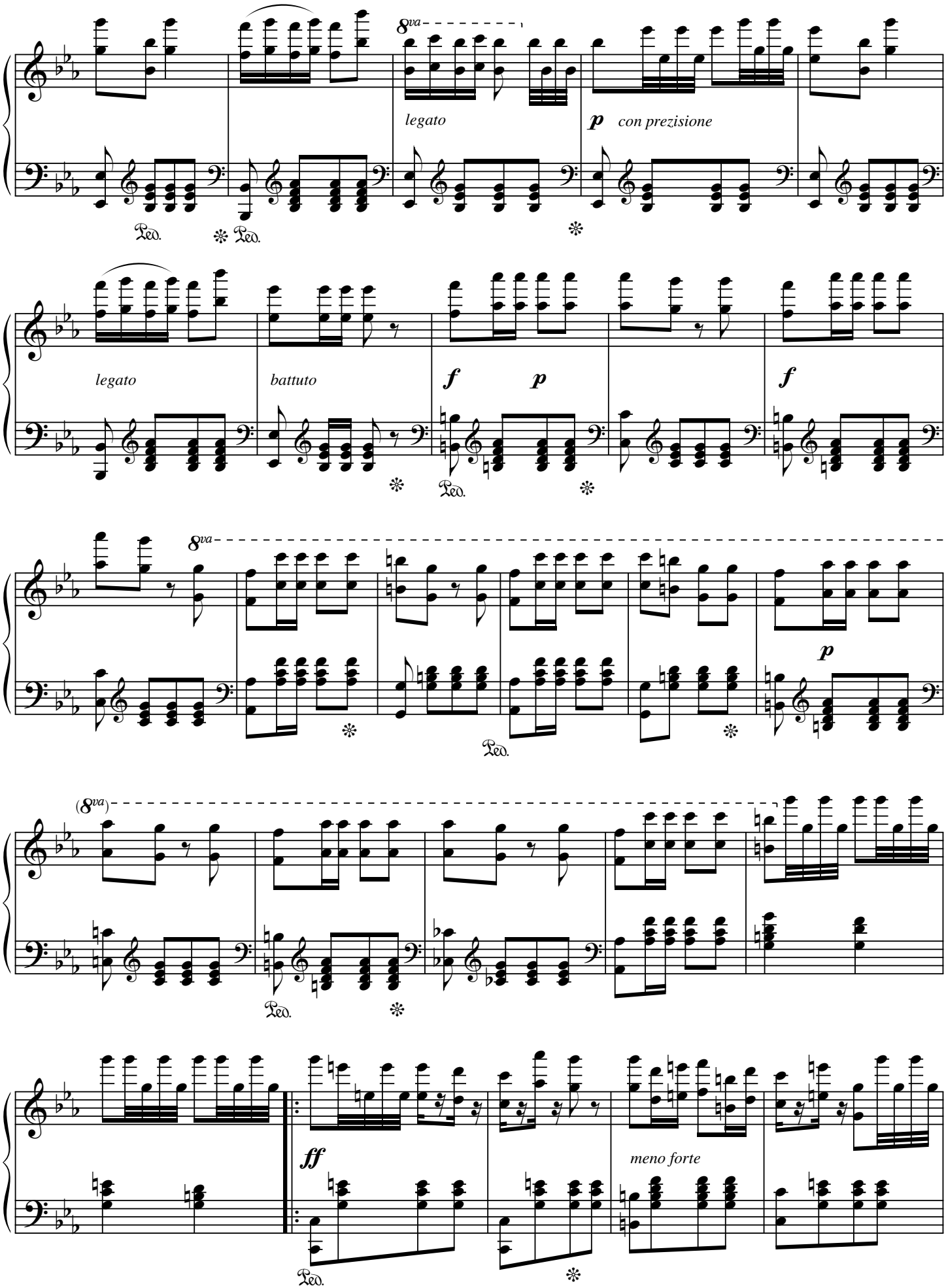
8va
legato
p con prezisione
Ped.
legato
battuto
f
p
f
8va
p
Ped.
(8va)
Ped.
ff
meno forte
Ped.

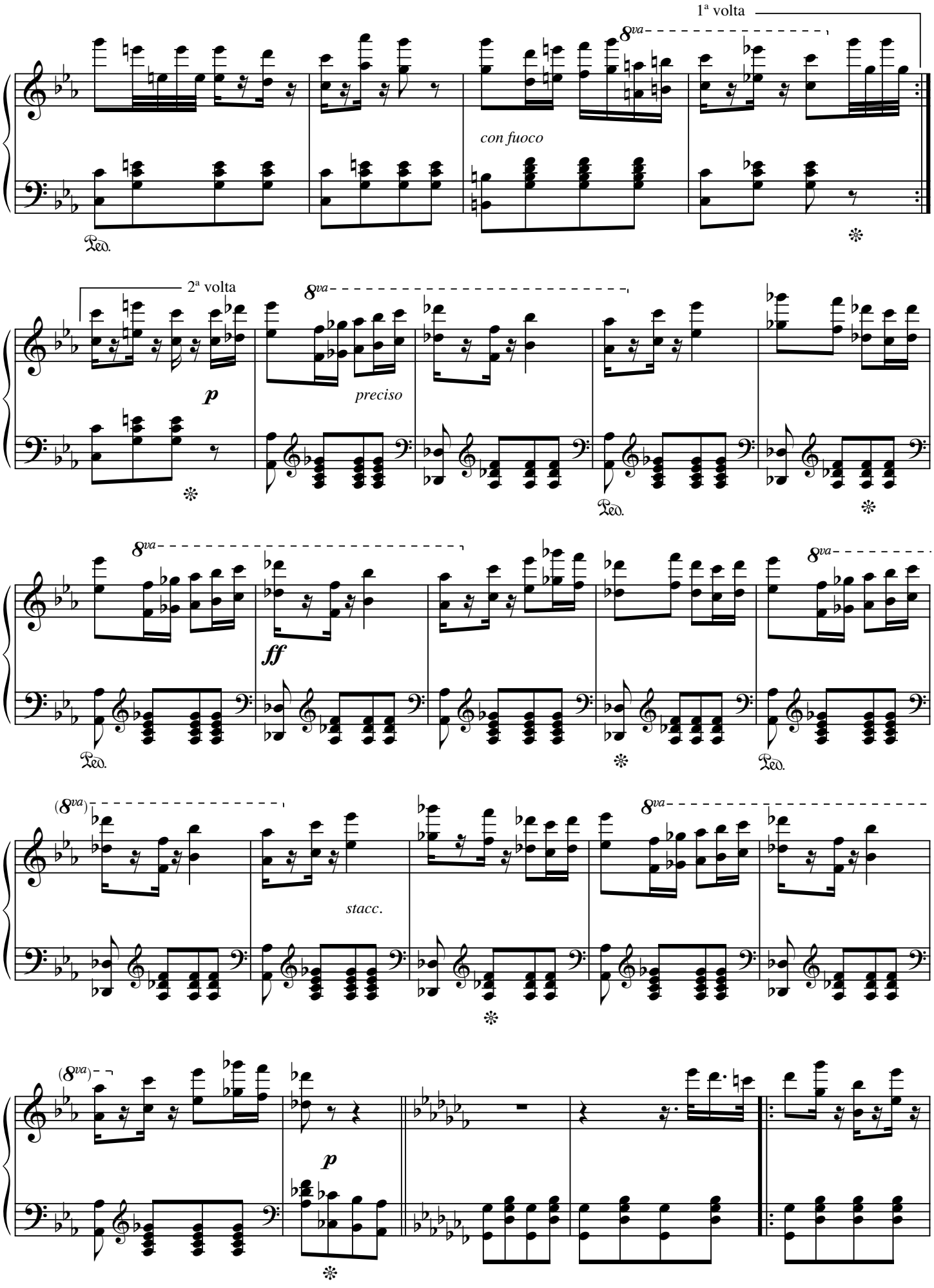
1ª volta
8va
con fuoco
Ped.
2ª volta
p
preciso
ff
(8va)
stacc.

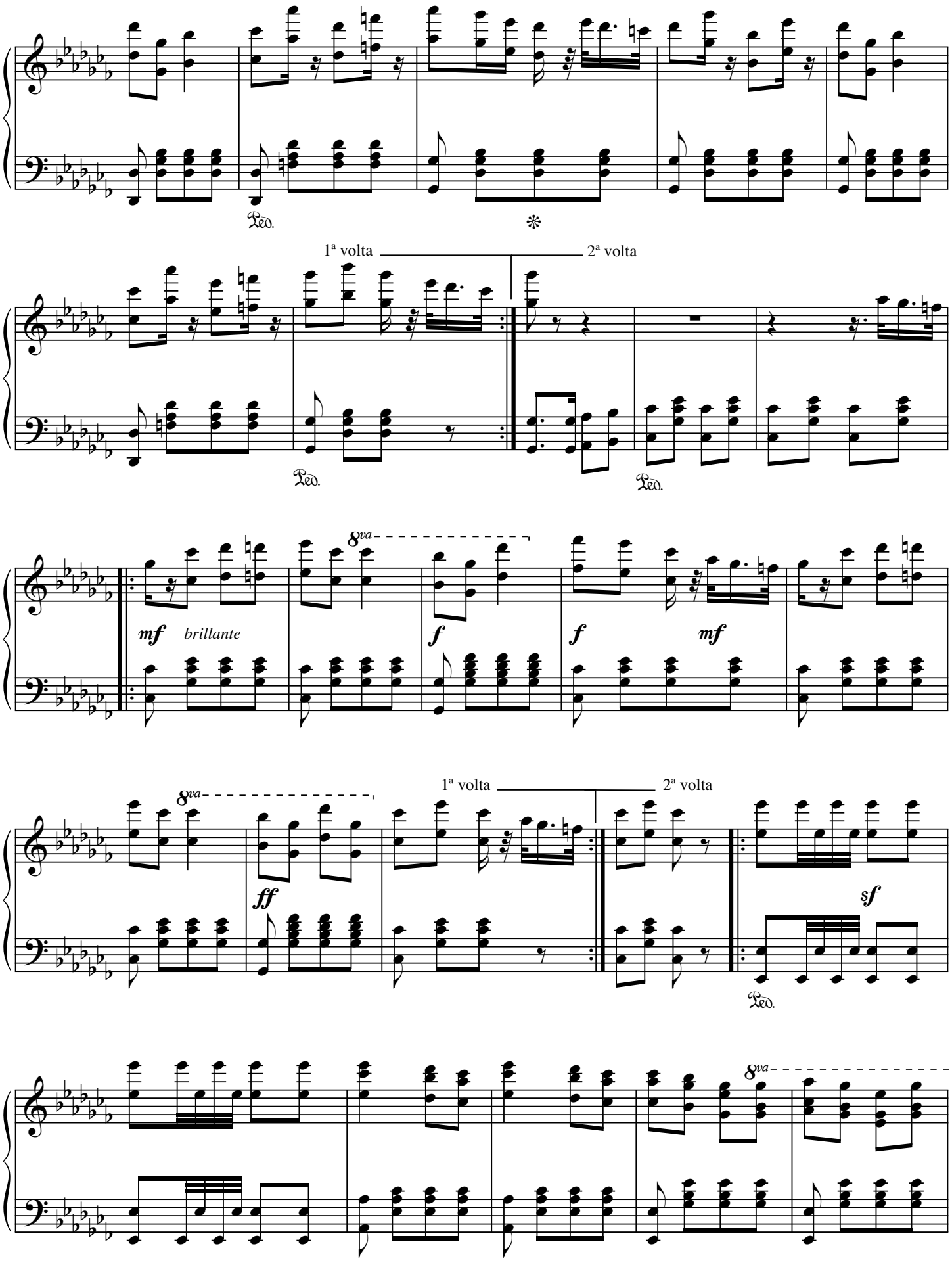
Ped.
1ª volta
2ª volta
Ped.
Ped.
8va
mf
brillante
f
f
mf
8va
1ª volta
2ª volta
ff
sf
Ped.
8va

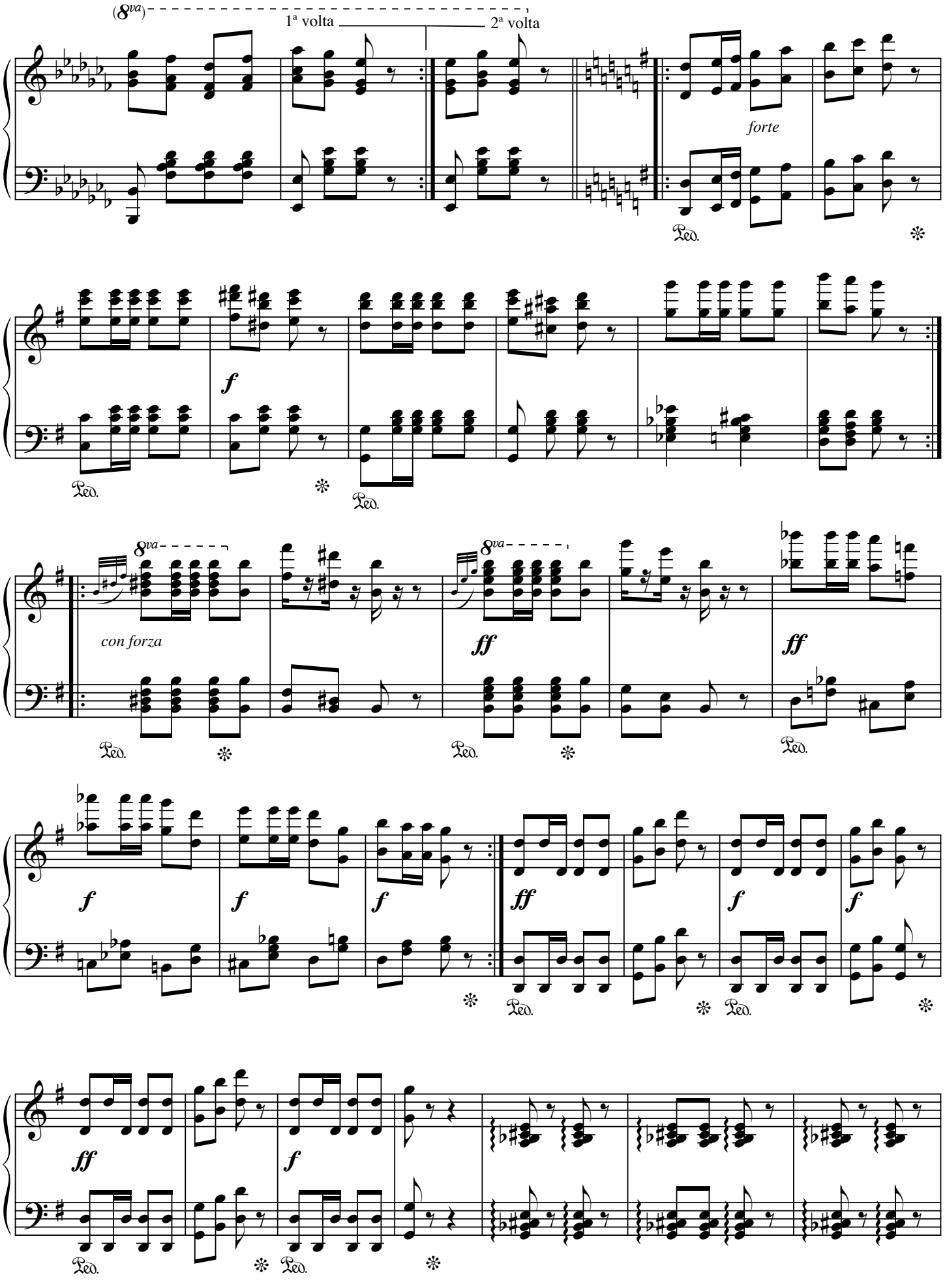
(8va)
1ª volta
2ª volta
forte
f
8va
con forza
ff
Ped.

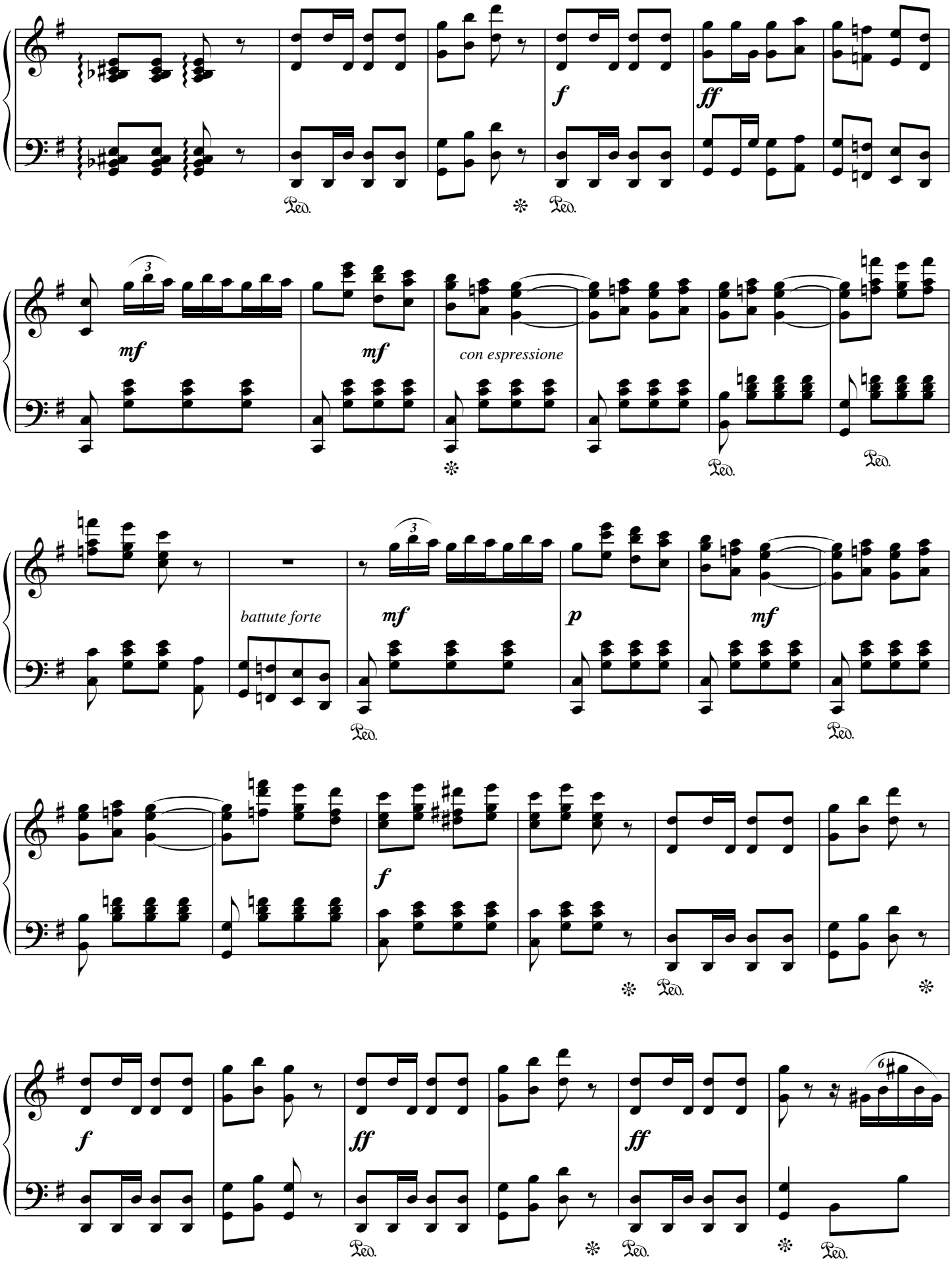
f
ff
Ped.
mf
mf
con espressione
battute forte
mf
p
mf
f
f
ff
ff
6

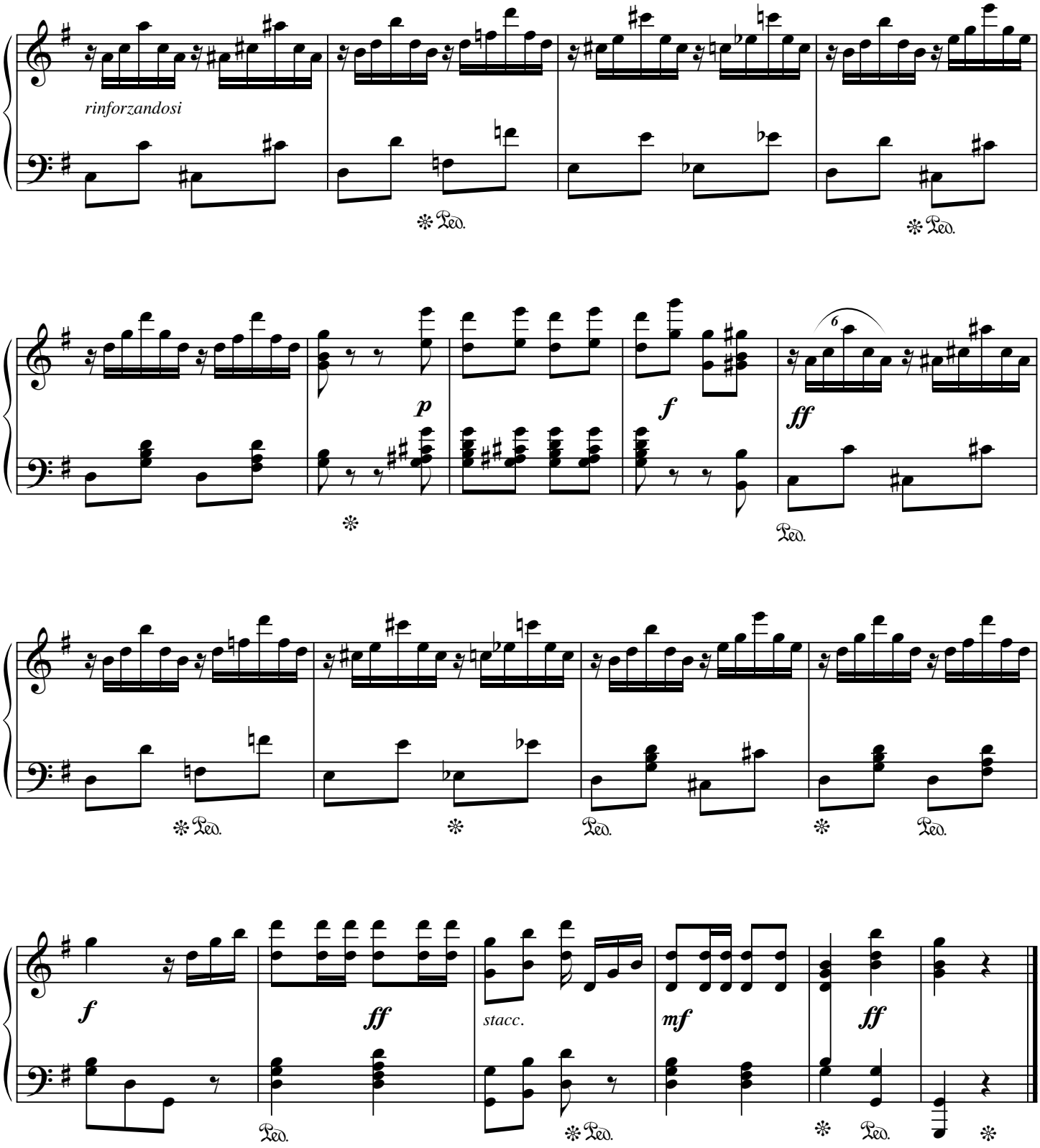
rinforzandosi
Ped.
Ped.
p
f
ff
6
Ped.
Ped.
Ped.
Ped.
f
ff
stacc.
mf
ff
Ped.
Ped.
Ped.

Rosendo Salvado e Rotea naceu na cidade de Tui (Pontevedra) o 1 de marzo do ano 1814. Ingresou no mosteiro beneditino de San Martiño Pinario, en Santiago, quince anos despois. Cando rematou os estudos eclesiásticos foi enviado, por dous anos, ao mosteiro de Corias en Asturias para completar a súa formación musical. As previsións da comunidade beneditina eran de que asumise a ensinanza musical en Santiago pero, antes de que isto sucedese, aconteceu a exclaustración das propiedades eclesiásticas en España, polo que eses proxectos se viron frustrados. Pasou sete anos no mosteiro beneditino de La Cava en Italia e en 1845, con outro grupo de misioneiros, marchou á Australia Occidental, onde fundou unha abadía en Nova Nursia, que co tempo deu orixe a unha vila monástica florecente. Distínguese pola defensa e promoción que realizou das poboacións aborixes nun contexto social extremadamente difícil. Escribiu *Memorias históricas sobre la Australia* (1852), que foi traducida a varios idiomas. Foi nomeado bispo de Porto Vitoria sen renunciar á súa condición de abade de Nova Nursia. Morreu en Roma no ano 1900.

O seu talento musical, recoñecido desde os primeiros anos da súa formación como frade, serviulle para trasladar ao pentagrama danzas e cancións aborixes como o *Maquieló* ou o *Black-fellow's Corroboree* así como outras pezas que permanecen inéditas nos seus diarios. Compuxo para a orquestra de vento que fundara na misión a *Polka dos tosquiadores* para acompañar os traballos de tosquiar as ovellas, así como música relixiosa (varias misas, unha Salve, etc.). Finalmente, ten obras de piano de música culta, compostas en xeral como agasallo para as persoas que axudaban a misión.

ISMN 979-0-9013197-3-8

CONSELLO
DA CULTURA
GALEGA